

SÄHKÖINEN TALOUSHALLINTO

Case: Jyväskylän AM-Laskenta Oy

Jaana Villman

**Opinnäytetyö
Huhtikuu 2009**

Liiketalous

**JYVÄSKYLÄN
AMMATTIKORKEAKOULU**

Tekijä(t) VILLMAN, Jaana	Julkaisun laji Opinnäytetyö	
	Sivumäärä 71	Julkaisun kieli Suomi
	Luottamuksellisuus ☐ Salainen _____ saakka	
Työn nimi SÄHKÖINEN TALOUSHALLINTO Case: Jyväskylän AM-Laskenta Oy		
Koulutusohjelma Liiketalouden koulutusohjelma		
Työn ohjaaja(t) YLI-JASKARI, Juha		
Toimeksiantaja(t) Jyväskylän AM-Laskenta Oy		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyön toimeksiantaja oli Jyväskylän AM-Laskenta Oy. Opinnäytetyö tehtiin käyttäen kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä. Empiriaosuuden tiedonkeruu perustui haastatteluihin, joissa haastateltiin noin 10 %:a AM-laskennan asiakkaista. Opinnäytetyön aihe oli ajankohtainen, koska sähköiseen taloushallintoon siirtyminen etenee pakottomuudesta huolimatta.</p> <p>Opinnäytetyössä tutkittiin tilitoimiston asiakkaiden halukkuutta ja tarvetta siirtyä käyttämään sähköisen taloushallinnon menetelmiä ja selvitettiin sähköisen taloushallinnon asettamia ohjelmateknisiä vaatimuksia tilitoimistolle ja asiakkaille. Opinnäytetyössä selvitettiin myös ulkoapäin tulevien muutosten vaikutusta taloushallintoon sekä sähköisen taloushallinnon vaikutusta henkilökunnan työkuvaan ja osaamisvaatimuksiin. Opinnäytetyössä esiteltiin asiakasyrityksille kaksi sähköisen taloushallinnon toteutustapaa: toteutus pankin kautta sekä tilitoimiston etäkäyttö.</p> <p>Asiakkaiden suhtautuminen sähköiseen taloushallintoon oli pääasiassa myönteistä, he tiedostivat sähköisen ajan olevan tulossa. Varsinaista tarvetta sähköiselle taloushallinnolle heillä ei tosin ollut. Opinnäytetyössä todettiin henkilökunnan työnkuvan muuttuvan sähköisen toimintatavan myötä. Uuden oppimiseen ei havaittu olevan erityistarvetta, työ vaatii joka tapauksessa jatkuvaa koulutautumista sekä tietojen ajan tasalla pitämistä.</p> <p>Opinnäytetyön tulokset olivat suuntaa antavia. Sähköinen taloushallinto sekä muut sähköiset prosessit kehittyvät jatkuvasti ja samalla tietoisuus niistä lisääntyy, jolloin myös käyttötarve kasvaa. Tutkimustulosten käytettävyys vähenee vuosien kuluessa, koska mielipiteet asioista muuttuvat sähköistä taloushallintoa koskevan tiedon ja kokemusten kasvaessa.</p>		
Avainsanat (asiasanat) sähköinen taloushallinto, sähköinen laskutus, SEPA, verotili, tilitoimistot		
Muut tiedot		

Author(s) VILLMAN, Jaana	Type of Publication Bachelor's Thesis	
	Pages 71	Language Finnish
	Confidential ☐ Until _____	
Title ELECTRONIC ACCOUNTING Case: Jyväskylän AM-Laskenta Oy		
Degree Programme Business Administration		
Tutor(s) YLI-JASKARI, Juha		
Assigned by Jyväskylän AM-Laskenta Oy		
<p>Abstract</p> <p>The bachelor's thesis was assigned by Jyväskylän AM-laskenta Oy. The study was conducted by using a qualitative research approach. Data collection for the empiric section was based on the interviews of about 10% of AM-Laskenta's customers. The subject of the bachelor's thesis was topical: the use of electronic financial accounting is becoming more and more common, although it is not compulsory.</p> <p>The bachelor's thesis deals with the willingness and need of the accounting agency's clients to start using electronic financial administration. In addition, the technical requirements set by the introduction of electronic financial accounting for accounting agencies and their clients were studied. The thesis is also trying to define the impact of the changes coming from outside on financial administration and to determine how the introduction of electronic financial administration affects job descriptions and knowledge requirements. In the study two alternative implementations were introduced to the corporate customers: via a bank or by using the remote processing services provided by the accounting agency.</p> <p>Customers' reactions to electronic financial administration were positive as a whole, and they were well aware that it is a thing of the future. They felt, however, that there was no real need for electronic financial administration. The results show that the job descriptions will be changed by the introduction of electronic financial administration. There was no specific need to learn new things, as continual learning and updating of knowledge are needed anyway.</p> <p>The results of the study are only suggestive. Electronic financial administration and other electronic processes are developing all the time and at the same time knowledge and experiences of them are increasing. The results will become out-of-date soon, because opinions are changing when more information and experiences are available.</p>		
Keywords electronic financial administration, electronic invoice, SEPA, tax account, accounting agency		
Miscellaneous		

SISÄLTÖ

1	JOHDANTO	3
1.1	Toimeksiantaja	4
1.2	Tutkimusmenetelmä sekä -ongelma	6
1.3	Aikaisemmat tutkimukset ja tiedonkeruu	6
2	SÄHKÖINEN TALOUSHALLINTO	8
2.1	Suomi edelläkävijänä.....	8
2.2	Taloushallinnon muutostrendit	9
2.3	Verkkolasku.....	14
2.4	Sähköisen laskun käyttö PK-yrityksissä 2008	17
2.5	Operaattorit	19
2.6	Maksuliikenne ja kassanhallinta.....	20
2.7	Ostolaskuprosessi	22
2.7.1	Vastaanotto.....	23
2.7.2	Skannaus.....	23
2.7.3	Ostolaskujen kierrätys	24
2.7.4	Tehokkuutta ja tarkkuutta automatisoinnilla.....	25
2.7.5	Maksaminen.....	25
2.7.6	Riskienhallinta	26
2.8	Myyntilaskuprosessi.....	26
2.8.1	Laskutusprosessi.....	28
2.8.2	Maksukehotus ja perintä.....	28
2.8.3	Lähetyskanavat.....	29
3	PERUSTEITA SÄHKÖISTYMISELLE	30
3.1	Miksi sähköistyä?	30
3.2	Muutokset työnkuvassa ja osaamisessa	32
3.3	Verkkolaskut pankin kautta.....	34
3.4	Verkkolaskut etäkäytön kautta	35
3.5	ASP ja ulkoinen palvelukeskus	37
4	ULKOAPÄIN TULEVIEN MUUTOSTEN VAIKUTUS TALOUSHALLINTOON	39
4.1	SEPA.....	39
4.2	Verotili	42

5	ASIAKASHAASTATTELUT	44
5.1	Haastateltavien valinta.....	44
5.2	Haastatteluprosessi	45
5.3	Haastattelujen tulokset	46
5.3.1	Perustiedot ja lähtökohdat	46
5.3.2	Resurssien selvitys.....	47
5.3.3	Aikaisempi tieto sähköisestä taloushallinnosta	50
5.3.4	Toteutus pankin kautta	51
5.3.5	Toteutus etäkäytöllä	53
5.3.6	Valmiudet sijoittaa sähköiseen taloushallintoon.....	54
5.3.7	Ajatuksia TITO:sta.....	55
5.3.8	Taloushallinnon hoitamien tulevaisuudessa	56
5.3.9	Halukkuus sähköiseen toimintatapaan	57
5.3.10	Toiveet muutoksen toteuttamisesta ja aikataulusta	58
6	POHDINTA.....	61
	LÄHTEET	64
	Liite 1. Haastattelulomake	68
	Liite 2. Toteutus pankin kautta.....	70
	Liite 3. Toteutus etäkäytöllä.....	71
	KUVIOT	
	KUVIO 1. Verkkolasku.....	15
	KUVIO 2. Verkkolaskun säästöt	16
	KUVIO 3. Verkkolaskun lähetys ja vastaanotto pankin kautta	34
	KUVIO 4. Palvelu tilitoimiston kautta	37
	KUVIO 5. Sepa-tilisiirto.....	41
	KUVIO 6. Taloushallinnon hoitaminen tulevaisuudessa	56
	KUVIO 7. Toiveet mahdollisen muutoksen toteuttamisesta.....	58

1 JOHDANTO

Tilitoimistot eivät ole enää vain historiankirjoittajia, vaan nykyään ne toimivat konsulttina ja neuvonantajana osana yritysten päätöksentekoa. Rutiinityö vähenee sähköisen taloushallinnon myötä ja aikaa jää enemmän liiketoiminnan tukemiseen. Muutokset vaikuttavat tilitoimistojen henkilökunnan osaamisvaatimuksiin sekä työnkuviin. Enää kirjanpitäjät eivät ole harmaita, hiljaisia hiirulaisia vaan aktiivisesti liiketoimintaan osallistuvia henkilöitä.

Sähköinen toiminta voi herättää pelkoja tietoturvan suhteen. Pelkoa voidaan lievittää suhteuttamalla sähköisen toiminnan riskejä tavalliseen posttiin, jossa on myös riskinsä. Siinä voi tapahtua inhimillisiä virheitä, sillä posti voidaan esimerkiksi jakaa väärin. Tietomurrot ovat helpompia paperilaskuun kuin verkkolaskuun. Sähköinen toiminta voi herättää pelkoa myös irtisanomisista sekä asiakaskontaktien vähenemisestä, samoin epäluuloja oman osaamisen suhteen.

Paperiton, sähköinen ja digitaalinen taloushallinto ovat kolme eri asiaa. Paperittomasta kirjanpidosta puhuttiin sähköisten toimintojen alkaessa yleistyä. Käytännössä tämä termi tarkoittaa tositteiden esittämistä sähköisessä muodossa. Sähköinen taloushallinto on tavallaan digitaalisen taloushallinnon esiaste: kaikki ei ole täysin digitaalista, vaan myös paperia käsitellään. Digitaalisella taloushallinnolla tarkoitetaan kaikkien taloushallinnon tietovirtojen ja käsittelyvaiheiden automatisointia sekä käsittelyä digitaalisessa muodossa. Tiivistettynä tämä tarkoittaa automaattista taloushallintoa. Tämä vaatii sitä, että kaiken tiedon, niin lähtevän kuin saapuvankin, on oltava digitaalisessa muodossa. (Lahti & Salminen 2008, 17, 19 - 20, 22.) Sähköiseen taloushallintoon liittyy myös muita käsitteitä, joilla on suuriakin merkityseroja. Esimerkkinä mainittakoon E-lasku, verkkolasku ja sähköpostilasku. Kaikki kuulostavat samalta asialta, mutta näin ei ole.

Suomi on sähköisen taloushallinnon edelläkävijämaa. Yritysten välisessä B to B- verkkolaskutuksessa olemme selvästi muita maita pidemmällä, mutta kuluttajapuolen verkkolaskutuksessa olemme jäämässä jalkoihin. Oleellinen osa

sähköistä taloushallintoa on verkkolaskujen lähetys ja vastaanotto. Juuri verkkolaskujen avulla saadaan taloushallintoa automatisoitua ja manuaaliryöön osuutta pienennettyä. Verkkolaskujen lähettäjiä ja vastaanottajia pitää saada lisää, jotta voimme edelleen pysyä sähköisen taloushallinnon kärkimaana.

Verkkolaskuja voidaan lähettää monella tavalla. Internetissä voidaan käyttää lähes ilmaisia verkkolaskulomakkeita tai yritysten sivuilla olevia maksulomakepohjia. Verkkolaskutusta voidaan hoitaa myös operaattorin, pankin tai tilitoimiston etäkäytön avulla. Verkkolaskujen vastaanottoon on myös monenlaisia tapoja joista mainittakoon pankki ja Laskuhotelli. Kaikille, kuten esimerkiksi osalle kuluttajista, ei kuitenkaan voida lähettää verkkolaskuja. Tällöin on kuitenkin mahdollista lähettää lasku sähköisessä muodossa, mutta vastaanottajalle se saapuu paperisena.

Sähköiseen taloushallintoon siirtymiselle on monta hyvää syytä: se tehostaa ja nopeuttaa toimintoja ja eri resurssien sekä arkistointitilan tarve vähenee. Sähköinen toiminta on myös joustavampaa ja parantaa huomattavasti toiminnan laatua. Virheet vähenevät ja toiminta on ekologisempaa. Kaikesta tästä huolimatta yritykset eivät ole siirtyneet verkkolaskutukseen, koska he eivät ole kokeneet saavansa siitä tarpeeksi säästöjä.

Sähköiseen taloushallintoon vaikuttavat myös yrityksen ulkopuolelta tulevat muutokset, kuten SEPA ja verotili. Nämä eivät vaikuta ainoastaan tilitoimiston, vaan myös asiakasyritysten päivittäiseen työhön.

1.1 Toimeksiantaja

Opinnäytetyön toimeksiantaja on Jyväskylän AM-Laskenta Oy, joka on perustettu vuonna 1994. Yrityksen perustaja ja toimitusjohtaja on Anitta Mustonen, joka työskentelee Espoon toimipisteessä. Jyväskylän toimipisteessä työskentelee kaksi henkilöä. Yrityksellä on käytössään Aditron-ohjelmia: Tikonkirjanpito- ja palkanlaskentaohjelma sekä eTilinpäätös. Näiden lisäksi käytössä on mm. Profit Hunter -ohjelma verojen laskemista varten.

Tilitoimiston asiakkaita on noin sata ja ne edustavat eri toimialoja ja yhtiömuotoja. Asiakkaista suurin osa on kampaamoalan tai ravintola-alan toiminimiä, ja pienimmän asiakasryhmän muodostavat yhdistykset sekä osuuskunnat.

AM-laskennan asiakkaista suurin osa luokitellaan mikroyrityksiksi. Mikroyritys määritellään yritykseksi, jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka vuosiliikevaihto on enintään 2 miljoonaa euroa tai taseen loppusumma enintään 2 miljoonaa euroa ja joka täyttää määritellyn perusteen riippumattomuudesta. Riippumattomien yritysten pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista alle 25 % on sellaisen yrityksen tai yritysten yhteisömuutuksessa, joihin ei voida soveltaa tilanteen mukaan joko PK-yrityksen tai pienen yrityksen määritelmää. (Mikroyritys n.d.)

AM-Laskenta on jo osittain sähköistännyt toimintojaan: palkkojen vuosilmoitukset, ALV:n ja työnantajasuoritusten valvontailmoitukset sekä veroilmoitukset lähetetään sähköisenä. Uutena sähköisenä toimintona otettiin marraskuussa 2008 käyttöön Tito-palvelu, joka tarkoittaa konekielisten tiliotteiden vastaanottoa. Toistaiseksi tiliotteiden noutovaltuutuksia on otettu vain niiltä asiakkailta, joilla on tili Nordeassa. Tulevaisuudessa aiotaan tehdä valtuutus-sopimuksia myös muiden asiakkaiden kanssa. Koska kaikilla asiakkailla ei vielä ole Tito-palvelua käytössään, saadaan AM-laskennassa otettua rauhasa Tito-palvelu käyttöön. Palvelu saadaan toimimaan hyvin, ennen kuin muidenkin pankkien asiakkaat siirtyvät käyttämään samaista palvelua.

AM-laskennan asiakkaita ajatellen digitaalinen taloushallinto kokonaisuudessaan ei vielä ole mahdollista, vaan mieluummin puhutaan sähköisestä taloushallinnosta. Useat asiakkaat vastaanottavat paperisia ostolaskuja yrityksiltä, joilla ei ole mahdollisuutta lähettää sähköisiä laskuja. Asiakkaat tekevät myös paljon käteisostoja, eikä käteiskuitin saaminen sähköisessä muodossa ole mahdollista. Tällaisissa tapauksissa paperia joutuu käsittelemään, eikä digitaalisen taloushallinnon määritelmä täyty.

1.2 Tutkimusmenetelmä sekä -ongelma

Opinnäytetyössä selvitetään AM-laskennan asiakkaiden valmiuksia sekä halukkuutta siirtyä käyttämään sähköisen taloushallinnon menetelmiä. Lisäksi selvitetään laajenevan sähköisen taloushallinnon asettamia ohjelmateknisiä vaatimuksia tilitoimistolle ja asiakkaille. Opinnäytetyön aihe on ajankohtainen taloushallinnon sähköistymisen edetessä, johon vaikuttavat osaltaan myös Euroopan yhtenäinen maksualue SEPA ja verotilin käyttöönotto vuonna 2010.

Tutkimusongelma voidaan esittää seuraavien kysymysten muodossa:

- Onko AM-laskennan asiakkailta tarvetta ja halukkuutta siirtyä sähköiseen taloushallintoon?
- Mitä sähköistyminen vaatii AM-laskennan henkilöstön osaamiselta ja käytettäviltä ohjelmilta?
- Miten SEPA ja muut ulkopuolelta tulevat muutokset vaikuttavat sähköisiin toimintoihin?

Opinnäytetyö on kehittämistutkimus, jossa käytetään kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmiä. Tällä kehittämistutkimuksella pyritään kehittämään tilitoimiston ja sen asiakasyritysten toimintatapoja lisäämällä sähköisen taloushallinnon menetelmien käyttöönottoa. Empiriaosuuden tiedonkeruu perustuu asiakashaastatteluihin, joihin osallistuu 10 % AM-laskennan asiakkaista. Tietoa on kerätty myös tilitoimiston henkilökunnan keskusteluista sekä opinnäytetyön tekijän omasta havainnoinnista.

1.3 Aikaisemmat tutkimukset ja tiedonkeruu

Aikaisemmat tutkimukset

Sähköisestä taloushallinnosta on tehty paljon opinnäytetöitä Jyväskylän ammattikorkeakoulussa vuodesta 2001 lähtien, mutta vain kaksi on tehty tilitoimistoille.

Leena Pitkänen on vuonna 2003 selvittänyt opinnäytetyössään Joutsan Tili- ja yrityspalvelu Oy:n asiakasyritysten valmiuksia sähköisen viestinnän käyttöönottoon. Tämän opinnäytetyön tulokset eivät ole enää täysin ajankohtaisia,

koska sähköinen toiminta on kehittynyt paljon kuudessa vuodessa. Näin ollen tämän opinnäytetyön tuloksia ei voida käyttää hyväksi tässä opinnäytetyössä.

Päivi Kosonen sekä Hanna Miettinen ovat vuonna 2004 tehneet opinnäytetyön tilitoimistojen siirtymisestä sähköiseen taloushallintoon. Kyseisessä työssä selvitettiin, kuinka tilitoimiston maantieteellinen sijainti, koko ja asiakaskunta vaikuttavat sähköiseen toimintaan siirtymiseen. Opinnäytetyössä todettiin, että suurin vaikuttaja sähköisiin menetelmiin siirtymisessä oli yrityksen koko: isommat tilitoimistot olivat pisimmällä sähköisessä toimintatavassa. Maantieteellisellä sijainnilla ei tutkimuksen mukaan ole vaikutusta sähköistymiseen. Tilitoimistojen henkilöstö ja asiakkaat suhtautuivat pääasiassa positiivisesti sähköistymiseen ja sen mukana tulleisiin muutoksiin.

Suomen yrittäjät ovat tehneet tutkimuksen sähköisen laskun käytöstä PK-yrityksissä vuonna 2008. Tämän tutkimuksen tulokset ovat työssä omana otikkonaan verkkolaskujen jälkeen.

Tiedonkeruu

Sähköisestä taloushallinnosta on saatavilla melko paljon kirjallisuutta, joskin suurin osa siitä on iäkästä. Kaikki tieto ei vanhene ja kirjallisuutta on luettava kriittisesti ja poimittava vain vielä ajan tasalla oleva tieto. Vain yksi kirja on ai-
van uusi: vuonna 2008 ilmestynyt Sanna Lahden ja Tero Salmisen Kohti digitaalista taloushallintoa -kirja. Tämä lähde on todella hyvä ja luotettava, ja kyseisessä teoksessa on tuoretta tietoa sähköisestä taloushallinnosta.

Tuoreimman tiedon ja uusimmat asiat saa selville alan lehdistä, kuten esimerkiksi Tilisanomista. Myös muissa julkaisuissa, kuten yritysten asiakaslehdissä, on tietoa asiasta. Tiedonkeruu alkoi jo paljon ennen opinnäytetyön kirjoittamista, koska esimerkiksi asiakashaastatteluja varten piti olla tietopohjaa asioista.

2 SÄHKÖINEN TALOUSHALLINTO

2.1 *Suomi edelläkävijänä*

Suomen laki on jo vuonna 1997 mahdollistanut paperittoman kirjanpidon, EU-lainsäädäntö mahdollisti vasta vuonna 2004. Tämä kertoo siitä, kuinka Suomi on ollut edellä muiden maiden kehitystä. (Granlund & Malmi 2004, 29.) Suomi on toistaiseksi sähköisen taloushallinnon ykkösmaa ja selvästi muita maita pidemmällä. Tästä huolimatta sähköistyminen on otettu käytäntöön ennusteita hitaammin. Vaikka Suomen maksuliikenneinfrastruktuuri on edistyksellisempää kuin muissa maissa, on johtoasema verkkolaskuissa uhattuna: yritysten välisissä verkkolaskuissa olemme ykkösmaa, mutta kuluttajien verkkolaskuissa olemme jäämässä muiden maiden jalkoihin. (Lahti & Salminen 2008, 23.)

Suomi on jäänyt jälkeen kuluttajapuolen sähköisessä laskutuksessa muista Pohjoismaista. Niissä maissa, joissa sähköinen toimintatapa on edennyt, on maksujen välitys keskitetty. Tämän jälkeen on ollut helppo rakentaa kuluttajille suunnatut palvelut toimiviksi. Toisin sanoen sähköiseen laskutukseen siirtyminen on muissa maissa tehty helpommaksi kuin Suomessa. (Savolainen 2008, 19.)

90-luvun lopulla tehtyjen arvioiden mukaan vuonna 2002 - 2003 olisi sähköisissä toiminnoissa pitänyt olla tasolla, jolla olemme nyt. Sähköisten toimintojen käyttöönotto on ollut siis paljon arveltua hitaampaa. Syinä tähän on ollut mm. sopivien taloushallintojärjestelmien puute, mutta myös ihmisten ja organisaatioiden kyky omaksua uusia toimintamalleja vie aikaa. Tämän lisäksi sähköisten toimintojen käyttöönoton monimutkaisuus on ollut syynä sähköisistä toimintatavoista kieltäytymiseen. (Lahti & Salminen 2008, 24.)

Yritykset eivät mielellään ole siirtyneet verkkolaskujen lähettämiseen, koska siitä saadut hyödyt ovat jääneet usein pieniksi ja sitä varten olisi pitänyt toteuttaa IT-projekteja. Markkinat ovat kuitenkin kehittyneet ja näiltä osin vaikeudet on poistettu tai ne ovat ainakin pienentyneet. Ohjelmistot ovat kehittyneet ja eri standardit sekä operaattorit on saatu toimimaan paremmin yhteen. Pienille

yrietyksille on tarjolla ilmaisia palveluita, joiden kautta he voivat lähettää verkkolaskuja. Sähköisyyden nopeampi yleistymisen vaatii enemmän sähköisiä laskuttajia. (Mts. 25 - 27.)

Tottumus vanhoihin tapoihin on suurin este paperittomuuden tiellä. Uskallan sanoa, että kun kerran kokeilee sähköistä asiointia, paluuta vanhaan ei ole. (Anssi Juutilainen teoksessa Järvenpää 2008, 32).

2.2 Taloushallinnon muutostrendit

Historian kirjoittajasta controlleriksi

Tilitoimistoja kutsutaan taloushallinnon palveluyrityksiksi. Niiden päätehtävinä ovat yritys- ja yhteistyöasiakkaiden toimeksiantoihin pohjautuvat taloushallinnon palveluiden hoitaminen, neuvonta ja konsultointi. Yksi tärkeimmistä palvelualueista on ulkoinen laskentatoimi, joka sisältää juoksevan kirjanpidon, muut lakisääteiset tehtävät, tilinpäätöksen, välittömän ja välillisen verotuksen ja johdon laskentatoimen palvelut sekä kaikkien näiden konsultoinnin. Näiden tehtävien osaaminen vaatii monipuolista asiantuntijuutta, jonka saa koulutuksen, laajan kokemuksen sekä jatkuvan itsensä kehittämisen sekä tietojen ajan tasalla pitämisen kautta. (Ahvenniemi 2008, 58.)

Taloushallinnon rooli historian kirjoittajasta on muuttunut. Nykyään taloushallinnon henkilö toimii konsulttina ja neuvonantajana eli osana yrityksen johtoa. Roolimuutoksen on osaltaan mahdollistanut taloushallinnon rutiinien automatisointi, jolloin aikaa jää muuhunkin kuin rutiinityön tekemiseen. Jotta taloushallinto voisi toimia päätöksenteon ja ohjauksen tukena, se vaatii hyvää yrityksen liiketoiminnan tuntemista sekä kommunikointitaitoja. Roolimuutokseen sekä lisäarvoon kuuluu olennaisesti tehokkuusnäkökulma: kustannustehokkuutta on oltava kaikissa prosesseissa, niin myös taloushallinnossa. Taloushallinnon on tuotettava tietoa nopeasti, virheettömästi, täsmällisesti ja kustannustehokkaasti. Suomalaisen taloushallinnon kunnia-asiana on aina ollut virheettömyys ja täsmällisyys. Tämä pitäisi vain saada toteutettua vielä nopeammin ja kustannustehokkaammin. Tietoteknisen kehityksen myötä osa perinteisestä työs-

tä jää pois. Näin ollen töille määritellään uusia vaatimustasoja ja taloushallinnolla jää enemmän aikaa bisnestuelle. (Granlund & Malmi 2004, 14 - 17.)

Toisin sanoen kirjanpito ei nykyisin tuota pelkästään tilinpäätöksiä ja osavuosikatsauksia, vaan se tuottaa jatkuvaa tietoa päivittäiseen päätöksentekoon. Kirjanpidon avulla tietoa voidaan saada kuukausittain tai jopa päivittäin ja tämä mahdollistaa nopeamman reagoimisen ongelmatilanteisiin. (Mäkinen & Vuorio 2002, 53.) Toisaalta taas Mäkinen ja Vuorio sanovat kirjanpidon reaaliaikaisuuden olevan harhaa: kaikkia jaksotuksia ei ole järkevää tai edes mahdollista tehdä joka minuutti tai edes joka tunti, päivä tai viikko (Mts. 149).

Kun uudet laskentainnovaatiot tuottavat tietoa yrityksen toiminnan tueksi, pitää yrityksessä olla kykyä hyödyntää tätä tietoa. Nykyisin controllerit otetaan usein avuksi johdon päätöksentekoon ja yritysjohto saa tukea taloushallinnosta strategisten ongelmien ratkaisemiseen. Controllerin tehtäviin kuuluu esittää oikeita kysymyksiä: tämä voi tarkoittaa ratkaisujen kyseenalaistamista, totuttujen ajatustapojen haastamista tai sparraamista. Jos controllerit osallistuvat toiminnan ohjaamiseen, heillä tulee luonnollisesti olla kokonaisnäkemys liiketoiminnasta ja sen haasteista. Controllereilta vaaditaan myös vuorovaikutus- ja neuvottelutaitoja siksi, että he osallistuvat lisääntyvässä määrin tiedon analysointiin. Heidän on siis varmistettava, että vastaanottajatkin ymmärtävät tiedon. (Järvenpää, Partanen & Tuomela 2001, 55.)

Omistajälähtöisyyden korostuminen

Yritysten on tuotettava taloudellista lisäarvoa omistajilleen ja omistajälähtöisyyden merkitys onkin kasvanut yritysmaailmassa. Laskennan ammattilaisilta vaaditaan omistajälähtöisten tunnuslukujen ja palkkiojärjestelmien hyvää tuntemusta sekä niiden järkevän käytön osaamista. Informaatiojärjestelmien kehittyessä johdon päätöksenteon tukitieto on yhä helpommin saatavilla. Näin ollen laskentatoimen henkilöiden työnkuva muuttuu tiedon tuottajasta sen analysoijaksi sekä hyväksikäyttäjäksi. Perusteltujen kannanottojen tekeminen sekä osallistuminen päätöksentekoon lisäävät argumentointi- ja tiimityötyötaitojen tarvetta. Taloushallinnon henkilöstöltä odotetaan liiketoiminnan tukemista sekä strategiatietoisuutta. (Järvenpää, Partanen & Tuomela 2001, 320 - 321.)

Tulevaisuuden näkymiä

Tilitoimistoala on menestynyt viime vuosina: alan liikevaihto on kasvanut vuoden aikana 16 %, 10 000 työntekijän määrä ylittyi vuonna 2007 ja auktorisoiduilla tilitoimistoilla on yli 120 000 asiakasta. Työvoiman tarve tulee lähivuosina olemaan useita tuhansia. Eräiden ennusteiden mukaan suomalaiset yritykset aikovat lisätä taloushallintonsa ulkoistamista yli sadalla prosentilla, palkanlaskennassa yli 70 prosentilla sekä henkilöstötoiminnoissa noin 30 prosentilla seuraavan kolmen vuoden aikana. (Tenhunen 2008, 7.)

Nykyisin auktorisoituja tilitoimistoja on Suomessa vajaa 650. Auktorisoinnin taustalla on aina KLT-kirjanpitäjä, joka on läpäissyt vaativan KLT-tutkinnon. (Tenhunen 2008, 7.) Anitta Mustonen, AM-Laskennan toimitusjohtaja, on suorittanut KLT-tutkinnon ja ylläpitää sitä, mutta AM-Laskentaa ei ole auktorisoitu.

Sähköistymisen pakko

Vielä jonkin aikaa sitten sähköisten palveluiden tuottaminen oli tilitoimistolle kilpailuetu, mutta lähitulevaisuudessa se on pakko, jolle ei ole vaihtoehtoja. Verkkolasku vie sähköistymistä eteenpäin ja seuraavaksi tilaukset siirtyvät verkkoon. Kun rutiinit muuttuvat sähköisiksi toiminnoiksi, voi tilitoimisto tarjota tasokkaampia palvelukokonaisuuksia ja laadukkaampaa sekä syvällisempää taloushallinnon osaamista asiakkailleen. Sähköistymisen myötä tilitoimistolle tuodut kenkälaatikkoon sulletut kuitit siirtyvät historiaan. (Launonen 2007.)

Viimeistään siinä vaiheessa, kun iso ostaja – esimerkiksi kunta tai valtio – ei enää suostu vastaanottamaan paperilaskuja, on sille tuotteita tai palveluita toimittavan yrityksen pakko sopeutua muutokseen. Seuraavaksi yritys kääntyy tilitoimistonsa puoleen ja kysyy, miten sähköiset laskut toimitetaan kirjanpitoon. Näin lumipallo vyöryy eteenpäin. (Salo 2007, 24.)

Suomalaisyrityksistä noin puolet on mukana sähköisen laskutuksen käyttöönotossa sopimustasolla ja b-to-b laskutuksessa on hyvin nopeasti saavutettavissa sadan prosentin raja. TietoEnatorin johtajan, Bo Haraldin, mukaan viimeistään vuoden 2009 jälkeen yritysten välisessä laskutuksessa on mahdollonta lähettää paperilaskuja, koska silloin sellaista vaihtoehtoa ei enää ole olemassa. Sähköisessä kuluttajalaskutuksessa on Suomi edennyt hitaammin.

Haraldin mukaan on vain ajan kysymys, milloin kuluttajien muutosvastarinta murtuu ja he hyväksyvät E-laskun. (Siltala 2008, 6.)

Sonera ryhtyi veloittamaan asiakkailtaan paperisista laajakaistalaskuista yhden euron, minkä seurauksena Soneran sähköisiä laskuja vastaanottavien asiakkaiden määrä on kasvanut kuusinkertaiseksi. Myös sähköisten puhelinlaskujen määrä on kasvanut. (Lahti 2008.) On hyvin mahdollista, että muut laskuttajat ottavat mallia Sonerasta ja ryhtyvät veloittamaan pienen maksun paperisten laskujen toimittamisesta. Näin myös kuluttajat saadaan pakotettua käyttämään verkkolaskuja.

Suomessa loppuu suoraveloitus vuonna 2010 SEPAn myötä. Suoraveloitus on ollut yksi syy sähköisten laskujen hitaaseen yleistymiseen kuluttajapuolella. Vuonna 2010 euroalueella tulee käyttöön SEPA-maksudirektiivi, joka osaltaan lisää e-laskujen houkuttelevuutta. (Torikka 2008.) SEPasta kerrotaan lisää oman otsikkonsa alla.

Pelko verkkolaskun vaikutuksista

Yritykset saattavat murehtia sitä, että paperilaskun myötä menetetään tärkeä kontakti asiakkaaseen. Toimintojen automatisoituminen saattaa taas puolestaan aiheuttaa pelkoa irtisanomisista. Niitä ei pitäisi kuitenkaan tulla, koska ihmisiä voidaan siirtää manuaalisesta laskujen käsittelystä tärkeämpiin tehtäviin, kuten asiakaspalveluun. (Ahlblad 2008b, 11-12.)

Arvioita tulevaisuudesta

Uuden maksutavan laaja käyttöönotto vie aikaa, sillä nykyisin vasta noin 15 % verkkopankin käyttäjistä ottaa vastaan verkkolaskuja. Kuluttajan verkkolaskupalvelu on varsin uusi palvelu ja kuluttajat eivät tiedä siitä vielä riittävästi. (Repo 2008, 19.) Itellan ja TNS Gallupin tekemän tutkimuksen mukaan vielä viiden vuoden kuluttua yli puolet suomalaisista uskoo saavansa paperilaskuja. Suomessa ei siis ole näkyvissä suuria muutoksia sähköiseen kuluttajalaskutukseen siirtymisessä. (Yli-Sipola 2008.)

Tekninen kehittyminen ja maksujärjestelmien kansainväliset standardit aiheuttavat muodonmuutoksen maksuvälineissä ja maksutavoissa 2010-luvulla ja

myös matkapuhelinmaksamisen odotetaan lisääntyvän viiden vuoden aikana. Matkapuhelimen lisääntynyt käyttö mullistaa myös maksamista merkittävästi, sillä yksinkertaisimmillaan maksaminen voi olla yhtä helppoa kuin tekstiviestin lähettäminen. (Raunio 2008.)

Yritysten kasvu on tärkeä tekijä tulevaisuudessa menestymisen kannalta. Tilitoimistojen asiakkaina ovat usein pienet, kasvavat yritykset, mikä luo haasteita ja mahdollisuuksia myös tilitoimistoille; kasvavan yrityksen taloushallinnon tarpeet muuttuvat kasvamisen myötä. On tärkeää, että taloushallinto kykenee tuottamaan ennen kasvua riittävän tarkkoja ennakkolaskelmia oletetusta kehityksestä. Tämän lisäksi taloushallinnon pitäisi osata miettiä niitä keinoja, joilla kasvun vaatima rahoitus mahdollistetaan. (Länsiluoto & Järvenpää 2008, 51 - 54.)

Viime aikoina on käyty keskustelua yritysten keskittymisestä ydinosaamiseen ja näissä keskusteluissa on myös pohdittu taloushallinnon roolia. On pohdittu muun muassa sitä, onko taloushallinto yrityksen ydinosaamista vai ei. Monet pienyritykset ulkoistavat taloushallintonsa, koska taloushallinnon tehtävien on katsottu olevan aputoimintoja, eikä ydintoimintoja. Yrityksen kasvu voi aiheuttaa taloushallinnolle haasteita esimerkiksi kasvun ohjauksessa, kustannuslaskennassa tai menestymisen arvioinnissa. Tilitoimiston on oltava perillä asiakkaan muuttuvista tarpeista ja mietittävä, kuinka näihin tarpeisiin vastataan. Asiakkaan kasvusuunnitelmat eivät aiheuta tilitoimistolle vain kasvaneita tositemääriä, vaan asiakkaat saattavat vaatia myös tietoa rahoittajista sekä rahoituslaskelmien laatimista. Yrittäjä saattaa myös tarvita kirjanpitäjää keskustelukumppaniksi kasvun tuomien haasteiden ratkaisemisessa. Tämä vaatii myös empatia- ja keskustelukykyä taloushallinnon ammattilaiselta. Tilitoimiston on tärkeää osata muuttua ja uudistua. Asiakassuhteet ovat vaarassa katketa, jos tilitoimisto ei voi muuttaa omaa toimintaansa asiakasyrityksen vaatimusten kasvaessa. Tilitoimiston pitäisi pystyä tuottamaan uusia palveluita erityisesti johdon päätöksenteon tueksi. Usein passiivinen oman toiminnan muuttaminen on keino menettää asiakas. Tämän vuoksi kannattaa olla aktiivinen uusien palveluiden tarjoamisessa. Tulevaisuudessa tarvittavaa osaamista kannattaa tilitoimistossa arvioida. (Mts. 51-54.)

2.3 Verkkolasku

Verkkolasku

Verkkolasku on kuin paperilasku, mutta lasku lähetetään ja vastaanotetaan sähköisessä muodossa. Sähköisiä laskuja lähettävien ja vastaanottavien yritysten määrä kasvaa jatkuvasti. Verkkolaskujen vastaanotto tuo yritykselle kustannussäästöjä. (Lahti & Salminen 2008, 57 - 59.)

Verkkolaskutus on oleellinen osa sähköistä ja digitaalista taloushallintoa ja se on myös merkittävin tehokkuutta edistävä yksittäinen taloushallinnon osa-alue. Verkkolaskutuksessa laskun tiedot siirtyvät sähköisessä muodossa laskuttajan järjestelmästä ostajan järjestelmään. Laskuttaja voi liittää kyseiseen data-aineistoon laskun kuvan, tai ostaja voi halutessaan muodostaa samaisesta datasta laskun. Verkkolaskun kuvaa tarvitaan lähinnä arkistoinnissa tai silloin, kun lasku tarkastetaan ja hyväksytään. (Lahti & Salminen 2008, 22.)

Laskudatan avulla laskujen sisäänluku automatisoituu ja manuaalinen tallennustyö poistuu. Tosin verkkolaskussa saattaa olla tietoja, kuten esimerkiksi markkinointiviestejä, joita on vaikea lähettää määrämuotoisena. Usein laskudataan saattaa olla vaikeaa lisätä muita tietoja standarditiedon lisäksi. Tämän vuoksi on hyvä, että laskun kuva liitetään verkkolaskudatan mukaan: kirjanpidossa tai hyväksymiskierroksella saadaan näkyviin markkinointiviestit, jotka eivät laskudatasta näy. Laskudataa ja kuvaa siis käsitellään eri tavoin: laskudata menee suoraan järjestelmään ja mahdollistaa automaattikirjaukset ja maksutapahtumat. Laskun kuva taas on vastaanottajan toiveiden mukainen ja se on se tosite, joka arkistoidaan. Verkkolaskuja lähetetään ja vastaanotetaan operaattoreiden ja pankkien välityksellä. (Lahti & Salminen 2008, 57 - 59.)

Yrityksissä laskuja usein kierrätetään sähköisesti enemmän kuin niitä lähetetään. Saapuneet laskut skannataan järjestelmään ja ne kierrätetään ostolaskujen sähköisen kierrätyksen avulla. Luonnollisesti tämä on yleisempää suurissa yrityksissä kuin PK- yrityksissä. (Lahti & Salminen 2008, 23 - 24.)

Alkuvaiheen vaikeuksien jälkeen verkkolaskustandardit on saatu keskustelemaan keskenään. Suomessa lähetettiin vuonna 2006 arvioiden mukaan 15

miljoonaa sähköistä laskua yritysten välillä, mikä on noin 7-8 % kaikista lähetetyistä laskuista. Kuluttajalaskuissa prosentti oli alle 3 vuonna 2006. (Lahti & Salminen 2008, 23 - 24.)

TietoEnator **LASKU**

15.06.2001
Laskun numero: 700008

TIETOENATOR OYJ APPLICATIONS

DATAVOIMA OY
DATATIE 7
01300 VANTAA

Toimitusasiakas
DATAVOIMA OY
DATATIE 7
01300 VANTAA

Asiakastunnus 249	Lähetenumero 20010014	Toimituspäivä
Tilaajan viite		
Muu viite		
Vapaata tekstiä Lasku 6.7.2001 laskuväliltä 700006 - 700014		

Anopäivä	Maksuehdot 14 PV NETTO	
Vivästyskorko 13.00 %		
Pankkiyhteys MERITA 221188-12345		
Maksuviite 000249700008202		
Eräpäivä 29.01.2001	Laskun summa 4392.00	Valuutta FIM

Veronperuste	Vero%	Vero	Yhteensä
3600.02	22	792.03	792.03

Laskun rivit yhteensä (veroton) 3600.00

Vakuutus 0.00

ALV 792.03

Pyöristys 0.03

Laskun loppusumma **4392.00 FIM**

Tuote	Määrä	Yksikkö	e-hinta	ALV	Yhteensä
60300 TUOTE XXX Tilauspäivä: 04.06.2001 Tilausnumero: 2001014 Toimitettu määrä: 1 Lähetenumero: 20010014 Valuttamisedot: Laskutuspäivän kurssi 5.94	1	KPL	3600	22.00%	3600

TIETOENATOR OYJ APPLICATIONS
PL 101
KALKKIPELLONTIE 6
02601 ESPOO

Puh. 09-3290 7000
Fax:
Email: johnny.branders@tietoerator.com

MERITA 221188-12345

Kaupparek.nro: 191.751
ALV rek. FI010111305
Y-tunnus: 01011138-5

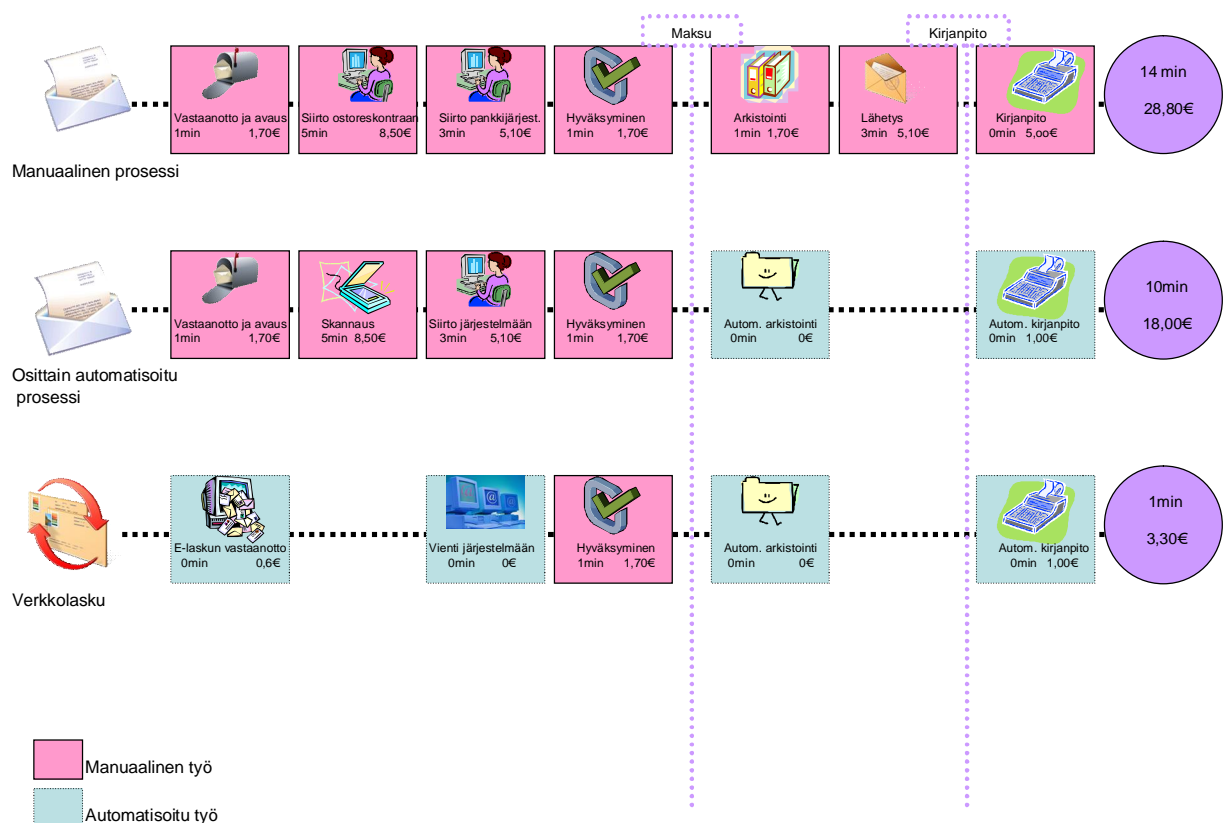
KUVIO 1. Verkkolasku

Verkkolaskun tuomat säästöt

Helsingin Sanomien haastatteleva Bo Harald kertoo, että mikäli kaikki kuluttajat käyttäisivät sähköisiä laskuja, voisivat laskuttajien kustannussäästöt vuositasolla olla 400 miljoonaa euroa. Hän myös uskoo, että laskuttajien säästöt näkyisivät loppujen lopuksi kuluttajahinnoissa. Sähköisiä laskuja vastaanottamalla vähenisivät paperinkulutus ja kirjeiden kuljettamisesta johtuvat päästöt ja viitenumerojen näpyttely loppuisi. Haraldin mukaan sähköiseen laskutuk-

seen siirtyminen ei aiheuta lisäkuluja laskuttajalle, eikä myöskään laskun vastaanottajalle. Sähköisen laskutuksen yleistymistä on hidastanut puola kuluttajien verkkolaskuttajista. Euroopan komissio on ajamassa sähköistä laskutusta yritysten väliseen laskutukseen kaikissa jäsenmaissa. Jos siinä onnistutaan niin hyvin, kuin mihin Suomessa on nykyään valmius, kustannussäästöt vuosittain voisivat olla 240 miljoonaa euroa. Jos myös kuluttajat kaikkialla Euroopassa siirtyisivät käyttämään sähköisiä laskuja, toisi se kymmenien miljardien lisäsäästöjä, puhumattakaan ympäristön säästämisestä. (Paperilaskusta luopuminen voisi säästää 400 miljoonaa euroa laskutuskuluja, 2008.)

Parhaimmillaan verkkolaskun käyttö voi tuoda yritykselle reilun 25 € n säästön per lasku, kuten seuraavasta kuvasta käy ilmi. Manuaaliset työvaiheet vähenevät huomattavasti ja automatisoidut työvaiheet puolestaan lisääntyvät.

KUVIO 2. Verkkolaskun säästöt (Mukaeltu Penttisen esityksestä)

2.4 Sähköisen laskun käyttö PK-yrityksissä 2008

Suomen yrittäjät on tehnyt vuonna 2008 tutkimuksen sähköisen laskun käytöstä ja näkymistä suomalaisissa PK-yrityksissä. Tutkimus liittyy Euroopan komission käynnistämään asiantuntijaprojektiin, jonka tavoitteena on kehittää Euroopan laajuinen standardi ja markkinat sähköiselle laskulle. (Sähköisen laskun käyttö PK-yrityksissä 2008.)

Tutkimuksen mukaan yrityksillä on käytössään useita sähköisen kaupankäynnin palvelumuotoja. Eräänä yleisimmin käytössä olevana palvelumuotona ovat sähköiset maksupalvelut. Niitä käyttää noin puolet PK-yrityksistä, joskin tosin määrä on pysynyt samana, kuin mitä se oli kaksi ja puoli vuotta aiemmin.

(Mts. 2.)

Kun yritys suunnittelee sähköisen laskutusjärjestelmän käyttöönottoa, on lähetettävien laskujen määrällä suuri merkitys. Mikäli laskumäärä on pieni, saattavat järjestelmän investointi- sekä käyttökustannukset olla suuret verrattuna saavutettuun hyötyyn. (Mts. 3.)

Tutkimuksen mukaan vuodesta 2005 verkkolaskuja lähettävien yritysten määrä on kaksinkertaistunut: vuonna 2008 viidennes PK-yrityksistä lähetti verkkolaskuja. Vajaa kolmannes suunnitteli aloittavansa verkkolaskujen lähettämisen, joten sähköisten laskujen käyttö tulee siis lisääntymään PK-yrityksissä lähivuosina. (Mts. 4.)

Sähköistymisen syitä

Sähköiseen laskutukseen siirtymistä olivat edesauttaneet asiakkaiden pyynnöt toimittaa laskut sähköisessä muodossa. Tutkimuksen mukaan yritysten asiakkaista 40 % oli pyytänyt sähköisiä laskuja. (Mts. 4.)

Sähköinen lasku voidaan lähettää suoraan kirjanpito-ohjelmasta asiakkaalle ja sen lisäksi voidaan käyttää verkkolaskupalvelun tuottajan palvelua. Lasku voidaan lähettää myös asiakkaan kotisivujen kautta käyttäen siellä olevaa laskutuslomaketta tai käyttämällä verkkolaskupalveluja tarjoavan yrityksen nettilomaketta. Lasku on myös mahdollista lähettää sähköpostilla, jonka liitteenä on

pdf-muotoinen lasku. Tutkimuksen mukaan tämä oli suosituin laskutustapa. Tämä kuitenkin sisältää riskejä: kun lasku toimitetaan suojaamattomasti, voivat tiedot joutua ulkopuolisten haltuun. Tutkimukseen vastanneet totesivat, että tässä tavassa ei tule kustannuksia pankin tai operaattorin palveluista ja näinkin saadaan sähköisen laskun etuja hyödynnettyä. Jos laskuja lähetetään vähäisiä määriä, pidetään tällöin pankkien tai operaattoreiden hintojna korkeina. Verkkolaskupalveluita tarjoavista tahoista merkittävin oli tutkimuksen mukaan Finvoice ja eri operaattorit olivat vasta kolmanneksi suosituin vaihtoehto. (Mts. 5.)

Sähköiseen laskutukseen siirtymiseen olivat tutkimuksen mukaan vaikuttaneet ilmaiset työkalut ja ohjelmat. Muiksi tärkeiksi tekijöiksi mainittiin hyvät käyttöohjeet sekä se, että laskutuspalvelu täyttää lainsäädännön laskuille asettamat vaatimukset. Vain vajaa kolmannes piti laskujen saamisen nopeutta tärkeänä sähköisen laskutuksen käyttöönoton tuomana etuna. (Mts. 7.)

Sähköistymisen edut ja ongelmat

Tutkimuksessa yrittäjät mainitsivat sähköisen laskun eduksi kustannusten vähenemisen. Myös sähköisen laskun käytön peruste, laskujen maksamisen nopeus sekä asiakkaiden vaatimuksiin vastaaminen oli mainittu sähköisen laskun eduiksi. Vajaan viidenneksien mielestä sähköiseen laskuun siirtyminen ei tuo etuja. Tehdyn tutkimuksen mukaan ylivoimaisesti tärkein sähköisen laskun ominaisuus oli lasku luominen ja tallentaminen sähköiseen muotoon. Mahdollisuus muokata laskua, sähköinen lähetys sekä muistutuslaskun lähettämisen helppous oli mainittu tärkeinä ominaisuuksina. (Mts. 6.)

Tutkimuksessa selviää erääksi keskeiseksi sähköisen laskutuksen ongelmaksi yhteensopimattomuus asiakkaan järjestelmien kanssa. Asiakkaat eivät ole olleet halukkaita vastaanottamaan sähköisiä laskuja ja sähköisten laskujen yhteensopivuus kirjanpito-ohjelmien kanssa koetaan myös ongelmaksi. (Mts. 6.)

2.5 Operaattorit

Viimeisen reilun kymmenen vuoden aikana ovat syntyneet verkkolaskuoperaattoreiden markkinat. Laskuttajan on kytkeydyttävä johonkin operaattoriin, jotta voi lähettää verkkolaskuja. Laskuttaja siirtää laskuaineiston omasta laskutusjärjestelmästä operaattorille ja operaattori toimittaa aineiston eteenpäin sekä muuttaa tarvittaessa sen toiseen standardiin. Toisin sanoen operaattorin tehtävä on toimittaa lasku vastaanottajalle joko sähköisenä tai paperisena. Suomessa toimivia operaattoreita ovat mm. Basware, Itella, Teliasonera sekä TietoEnator ja myös pankit toimivat operaattoreina. Usein operaattoreilla on tarjolla lisäpalveluita, joista mainittakoon arkistointi- ja tulostuspalvelu. (Lahti & Salminen 2008, 85.)

Toimintaa yli rajojen

Suomalaiset ohjelmistotalot sekä palveluntarjoajat ovat huomanneet ensimmäisten joukossa markkinaraon ja ovat kehittäneet voimakkaasti palveluitaan sekä ohjelmistojaan sähköisen taloushallinnon ympärille. Esimerkkeinä voidaan mainita Basware ja Pretax. Kumpikin toimittaa ulkomaille asti palveluitaan. Suomessa on kehitetty ja käyttöön otettu Finvoice verkkolaskustandardi, jota ollaan ottamassa perustaksi EU:n laajuiseen standardiin. Verkkolaskuoperaattorit, esimerkiksi Itella ja TietoEnator, ovat myös viemässä osaamistaan ja palveluitaan ulkomaille. (Lahti & Salminen 2008, 26 - 27.)

Laskutus operaattorin kautta

Kun laskuttava yritys on toimittanut operaattorille laskutusaineiston oikeassa muodossa, on hän silloin hoitanut oman osuutensa laskutusprosessista. Operaattori hoitaa asian loppuun eli toimittaa laskun vastaanottajalle oikeassa muodossa. Mikäli vastaanottajalla on verkkolaskuosoite, toimittaa operaattori laskutusaineiston vastaanottajan operaattorille. Jos laskuttajan ja vastaanottajan operaattori on sama, jää tällöin yksi operaattorivälikäsi prosessista pois. (Lahti & Salminen 2008, 86 - 87.)

Yrityksen tulee ylläpitää asiakasrekisterissään tietoa siitä, mitä kanavaa pitkin lasku toimitetaan vastaanottajalle. Toisin sanoen asiakasrekisterissä tulee olla

vastaanottajan verkkolaskuosoite, mikäli sellainen on käytössä. Muutoin lasku toimitetaan operaattorin välityksellä paperilaskuna. (Mts. 86 - 87.)

Haasteita operaattorin käytössä

Yrityksen kytkeytyminen operaattoriin voi olla vaikeaa ja se saattaa vaatia suuria muutostöitä. Yrityksen järjestelmästä ja valitusta prosessista riippuu se, miten ja kuinka usein laskutusaineisto lähetetään operaattorille. (Lahti & Salminen 2008, 86 - 87.)

Operaattorien tarjoamiin standardilaskutus pohjiin on vaikeaa tehdä muutoksia. Oman yrityksen logon tai värien lisääminen laskuun voi olla mahdotonta tai muutoin vaikeaa toteuttaa, se voi olla myös kallista. Tosin nämäkin palvelut kehittyvät koko ajan. (Mts. 86 - 87.)

Sähköinen laskutus vaatii laskutusjärjestelmältä tietynlaisia ominaisuuksia ja lisäpiirteitä. Ohjelmistojen räätälöinti voi olla kallista ja se voi myös viedä aikaa. Pienille yrityksille järkevin ja edullisin tapa lähettää verkkolaskuja saattaa olla laskun tietojen syöttäminen internetissä olevalle lomakkeelle, jonka kautta laskun tiedot menevät operaattorille. Tämä ei vaadi investointeja ja käyttö on kohtuuhintaista. Haittapuoli tässä tavassa on se, että laskuttaja joutuu syöttämään samoja tietoja moneen kertaan tehdessään verkkolaskuja, koska järjestelmässä ei ole käytettävissä asiakasrekisteriä. (Mts. 87.) Toinen vaihtoehto on pankin kautta tai tilitoimiston etäkäytön kautta hoidettava verkkolaskutus. Kumpikaan näistä ei vaadi investointeja, eikä käytön pitäisi olla kovin kallista.

2.6 Maksuliikenne ja kassanhallinta

Maksuliikenne

Suomessa on maailman kehittynein maksuliikenneinfrastruktuuri ja nopein maksukäyttäytyminen. Pankkien väliset maksuliikennestandardit vähentävät virheitä ja auttavat taloushallintoa automatisoitumaan.

Maksuliikenne yrityksen taloushallinnossa tarkoittaa maksutapahtumien välitystä pankkien ja yrityksen taloushallintojärjestelmän välillä sekä maksutapahtumien käsittelyä taloushallintojärjestelmissä (Lahti & Salminen 2008, 109).

Ostolaskuista muodostetaan maksuaineisto taloushallinnon järjestelmissä ja lähetetään pankkiin. Tämän jälkeen pankki veloittaa yrityksen tililtä maksuaineiston mukaiset veloitukset. **Myyntilaskuissa** pankki kerää kaikki maksut päivittäin yhteen ja sen jälkeen toimittaa tiedot tiliotteina ja viitemaksutiedostoina yritykselle. Tämän jälkeen yritys kuittaa saadut suoritukset myyntireskontran avoimia laskuja vastaan. (Lahti & Salminen 2008, 109.)

Tiliotteiden käsittely

Perinteisesti tiliotteiden kirjaus pääkirjanpitoon tapahtuu manuaalisesti. Usein rahaliikennejärjestelmissä on olemassa Tito-ominaisuus, jonka avulla tiliotteen tapahtumien siirtäminen pääkirjanpitoon helpottuu ja samalla vähenevät virheet. Tito on lyhenne sanoista tiliote tositteena. Tito-ohjelmaa käytettäessä pankkitilin saldo on aina oikein kirjanpidossa ja elektroniset tiliotteet voidaan arkistoida sähköisessä muodossa. (Lahti & Salminen 2008, 115 - 116.)

Tito-palvelulla tiliotteet saadaan pankista sähköisessä muodossa. Elektronisessa tiliotteessa tapahtumat on koodattu ja näiden koodien avulla tapahtumat siirtyvät oikeille tileille pääkirjanpitoon. Esimerkkinä tästä voidaan mainita palkka: rahaliikennejärjestelmään on tallennettu oma tiliöintimalli palkkoille, jota järjestelmä käyttää automaattisesti tunnistessaan palkkojen koodin. Kaikille tiliotteen tapahtumille ei voida tehdä tiliöintimallia valmiiksi, joten osa tiliöineistä on tehtävä manuaalisesti. (Mts. 115 - 116.)

Tiliotteella olevien tapahtumien tunnistus voi tapahtua myös toisin kuin koodien avulla. Esimerkiksi myyntilaskuista saatavien suoritusten tunnistus voi perustua koodien sijaan esimerkiksi viitenumeroon. Tunnistus voi tapahtua myös nimen perusteella. Esimerkiksi Luottokunnan tilittämät luottokorttimaksujen kirjaukset voidaan automatisoida siten, että tiliotteella oleva nimi ”Luottokunta” tiliöi tapahtuman automaattisesti. (Mts. 115 - 116.)

Kassamyynti

Kassamyynti näkyy pankkitilillä, kun yritys tilittää käteisen tai kun pankin/luottokorttiyhtiö tilittää korttimaksut. Käteiskassan tilitysten seuranta on haastavaa, koska siihen liittyy väärinkäytösriskeä. On tärkeää varmistaa, että

kaikki käteinen tilitetään yrityksen pankkitilille. (Lahti & Salminen 2008, 116 - 117.)

Käteismyynnin tapahtumia on hyvä seurata joko myyntireskontran tai manuaaliseurannan kautta. Asiakkaan tekemä maksu on yrityksen käytössä vasta sitten, kun korttimaksut ja tilitetty käteiskassat ovat saapuvat yrityksen pankkitilille. Taloushallinnossa tulee siis seurata, että koko kassakoneen rekisteröimä myynti on saapunut pankkitilille. (Lahti & Salminen 2008, 80.)

Pienissä yrityksissä omistajan ja yrityksen välillä syntyy usein rahoitukseen liittyviä liiketoimia. Näitä tapahtumia on silloin, kun omistaja lainaa yritykselle rahaa ja tekee yksityisottoja kassasta. Tämä luo usein ongelmia, koska kirjanpidolla on erilläänpitotehtävä. Sen mukaan kirjanpidossa on voitava dokumentoida yrityksen ja omistajan varat toisistaan erillään. (Leppiniemi & Leppiniemi 1997, 60 - 61.) Hyvin usein toiminimet tekevät tällaisia yksityissijoituksia ja -ottoja eivätkä muista tehdä siitä tositetta kirjanpitoon. Se vaikeuttaa kirjanpidon tekemistä ja näin ollen kirjanpito ei anna oikeaa kuvaa yrityksen rahatilanteesta. Voi olla, että kassatilin saldo näyttää miinusta, koska yrittäjä ei ole muistanut kertoa tilitoimistolle sijoittaneensa rahaa yritykseensä.

2.7 Ostolaskuprosessi

Ostolaskujen käsittely on usein eniten aikaa vievä prosessi talousosastolla ja siksi sen tehostamisella ja automatisoinnilla on saavutettavissa suuri hyöty. Kun perinteisestä paperiprosessista siirrytään sähköiseen ostolaskujen käsittelyyn, voidaan saavuttaa jopa 90 %:n säästö prosessin kustannuksissa. (Lahti & Salminen 2008, 48 - 50.)

Paperisten ostolaskujen ongelmina saattavat olla laskujen häviäminen, hidaskierrätysprosessi, laskun näkyminen kirjanpidossa vasta hyväksymiskierroksen jälkeen, manuaaliset työvaiheet sekä tallennus. Laskujen etsiminen mappeista jälkikäteen on myös työlästä, minkä takia useampi hyväksyjä usein ottaa laskusta itselleen kopion ja mapittaa sen; yksi ja sama lasku vie näin paljon arkistointitilaa. (Mts. 48 - 50.)

2.7.1 Vastaanotto

Sähköisiä laskuja voidaan vastaanottaa paperisena, verkkolaskuna tai EDI-liittymällä. Paperilaskut saadaan sähköiseen ostolaskujen käsittelyjärjestelmään skannaamalla. Tyypillisesti verkkolaskut vastaanotetaan suoraan kierrätysjärjestelmiin. Yritysten välisessä EDI-laskutuksessa vastaanottajien ohjelmistoina voivat olla esimerkiksi erilaiset taloushallinnon sovellukset.

Pienet yritykset käyttävät usein tilitoimiston tarjoamia sähköisen laskutuksen kierrätysjärjestelmiä tai verkkopankkisovelluksia. Sähköposti ei ole paras tapa välittää sähköisiä laskuja, koska sen avulla on vaikea saada laskuja sellaiseen muotoon, että ne toimisivat vastaanottavan yrityksen sovelluksissa. Usein sähköpostilla lähetetyt laskut joudutaan tulostamaan paperille ja käsittelemään sen jälkeen manuaalisesti. Sähköisen laskun hyöty sähköpostilaskuissa jää siis minimaaliseksi. (Lahti & Salminen 2008, 55 - 56.)

2.7.2 Skannaus

Ostolaskut voidaan muuttaa konekielisiksi skannaamalla, mutta tällöin tietosisältö ei muutu konekieliseksi. Laskun tietosisältö on konekielinen silloin, kun järjestelmä voi tunnistaa laskun tiedot ilman ihmisen apua. Paras tapa saada laskut konekielisiksi on vastaanottaa verkkolaskuja. (Mäkinen&Vuorio 2002, 41.) Ostolaskut voidaan yrityksessä skannata järjestelmään, mutta skannauspalvelu voidaan myös ostaa. Tätä palvelua tarjoavat muun muassa Itella ja jotkut tilitoimistot. (Lahti & Salminen 2008, 56 - 57.)

Skannauksen voi tehdä manuaalisesti tai tietojen poiminnan osalta automaattisesti OCR-älyskannauksella. Älyskannaus osaa tunnistaa ja poimia skannattavista laskuista kirjanpidossa sekä ostolaskujen käsittelyssä tarvittavat tiedot, kuten esimerkiksi laskun päivämäärän, eräpäivän, summan sekä toimittajan tiedot. Älyskannaus automatisoi suuren osan työstä, joka perinteisesti on tehty manuaalisesti. Verkkolaskuihin verrattuna skannaukseen liittyy kuitenkin aina virherisk, ja toisaalta koko skannausvaihe on ylimääräinen työvaihe. Paperisia laskuja ei enää tarvita skannauksen jälkeen, koska ne arkistoidaan sähköisesti. Usein kuitenkin paperiset laskut saatetaan säilyttää tietyn ajan skannauk-

sen jälkeen, jotta mahdolliset skannauksen virheet saadaan korjattua. Tällöin paperilasku voidaan arkistoida skannatun sijaan. (Mts. 56 - 57.)

Ulkomailta saadut laskut tulee aina säilyttää paperisena, koska ulkomaisten arvonlisäverojen takaisinhuuun vaaditaan yleensä alkuperäiset laskudokumentit. Jos suomalaisella yrityksellä on toimintaa ulkomailla, pitää tarkistaa, vaatiiko kyseisen maan lainsäädäntö paperilaskun arkistointia verovähennyksen ehtona. (Mts. 56 - 57.)

2.7.3 Ostolaskujen kierrätys

Ostolaskujen sähköinen kierrätys nopeuttaa hyväksymiskierrosta. Sähköisen kierrätyksen avulla laskut saadaan jaksotettua kirjanpitoon huomattavasti nopeammin: ne voidaan jaksottaa jo ennen kuin koko hyväksymiskierros on mennyt läpi. Myös laskujen etsiminen jälkeinpäin järjestelmästä on huomattavasti helpompaa kuin mapista, sillä laskua voidaan etsiä esimerkiksi tiliöintitiedon perusteella. (Lahti & Salminen 2008, 50.)

Ostolaskujen kierrätys tapahtuu siten, että laskut vastaanotetaan sähköisesti ja ne tiliöidään. Ostoreskontranhoitaja tarkastaa laskusta, että sen tiedot, tiliöinti ja ALV ovat oikein. Tämän jälkeen sähköinen lasku siirretään tarkastus- ja hyväksymiskierrokselle ja samalla vastaanottaja saa sähköpostiinsa tai matkapuhelimeensa ilmoituksen käsittelyä odottavasta laskusta. Kiertoa laittamisen jälkeen laskujen tiedot siirtyvät ostoreskontraan, josta ne kirjautuvat automaattisesti pääkirjanpitoon. Samalla laskut ovat maksuvalmiina eräpäivää odottamassa. (Mts. 62 - 65.)

Kirjanpitolaki ei säätele laskujen hyväksymismenettelyä, vaan se kuuluu sisäisen valvonnan piiriin. Kaikkia laskuja, esimerkiksi vuokra- ja palvelulaskuja ei kannata kierrättää. Tällaiset maksut on usein etukäteen sovittu, joten erillistä tilaajan hyväksyntää ei kannata pyytää. Näin toiminta pysyy mahdollisimman joustavana. Myös laskuja, jotka vastaavat sopimusta, ei välttämättä kannata laittaa hyväksymiskierrokselle. Jos lasku ei vastaa sopimusta, on hyväksymiskierros tarpeellinen. (Mts. 62 - 65.)

2.7.4 Tehokkuutta ja tarkkuutta automatisoinnilla

Oletustiliointiä kannattaa käyttää sellaisten toimittajien kohdalla, jotka toimittavat usein samaa tuotetta. Tällöin tiliointiä ei tarvitse tehdä joka laskulle erikseen ja tiliointivirheiden määrä pienenee. Tehokkuutta lisää myös se, että ostolaskujen käsittelyjärjestelmään listataan vain ostotilit ja tilikartan mitta lyhenee huomattavasti. (Lahti & Salminen 2008, 62-65.)

Kun perinteisestä paperilaskuprosessista siirrytään sähköiseen tapaan, on prosessiohjaustietojen merkitys tärkeässä asemassa. Mitä paremmin prosessi on suunniteltu, sitä tehokkaammaksi se myös saadaan. Samalla virheiden määrä pienenee. Toimittajarekisterin huolellinen ylläpito on erityisen tärkeää. Kun toimittajarekisteri on kunnossa, se ilmoittaa uutta toimittajaa perustettaessa, jos kyseinen Y-tunnus on jo olemassa. Näin yhdelle toimittajalle ei avata kahta numeroa. Järjestelmä ilmoittaa myös, jos toimittajalla on jo lasku järjestelmässä samalla laskunumerolla. (Mts. 53 - 55.)

Ostolaskuissa tärkeässä asemassa ovat viitetiedot; niiden avulla laskun saa kohdistettua ja tunnistettua. Näiden lisäksi ostolaskuprosessissa tulee olla ohjaustietoina tilikartta, kustannuspaikat sekä muut seuranta- ja kohdistetiedot. Yleensä edellä mainitut tiedot päivittyvät automaattisesti pääkirjanpidon rekisteristä ostolaskujen kierrätysjärjestelmään. Kaikkien näiden toimien avulla sähköinen ostolaskuprosessi saadaan tehokkaaksi. Kierrätysjärjestelmässä taas laskuille määritellään kierrätyksen ja käsittelyn säännöt, joista yleisin on kaksiportainen hyväksyminen. (Mts. 53 - 55.)

2.7.5 Maksaminen

Usein ostolaskuja maksetaan yrityksissä päivittäin. Jos niitä maksetaan tätä harvemmin, esimerkiksi kerran tai kaksi viikossa, säästyy työaika ja samalla kassanhallinta helpottuu. Ostolaskujen nopea kierrätys helpottaa harvempiin maksukertoihin siirtymistä. Ilman nopeaa kierrätysjärjestelmää on laskut saatava nopeasti maksuun, koska laskut ovat viipyneet niin kauan hyväksymiskierroksella, että eräpäivä saattaa olla samana päivänä, kun lasku palaa kierrokselta. (Lahti & Salminen 2008, 70.)

Ostolaskujen maksaminen alkaa ostoreskontrasta: siellä erääntyneistä laskuista muodostetaan maksuerä. Tämä on mahdollista myös automatisoida. Palkkojen maksu voi tapahtua palkkajärjestelmän tekemän palkka-aineiston perusteella, kun palkkaerä on toimitettu rahaliikenneohjelmaan palkkajärjestelmästä. Verot ja esimerkiksi työnantajasuoritukset joudutaan usein syöttämään manuaalisesti rahaliikennejärjestelmään. (Lahti & Salminen 2008, 113 - 114.)

2.7.6 Riskienhallinta

Ostoreskontran kautta maksuun menevät laskut ovat usein suuria summiltaan ja tässä prosessissa piilee väärinkäytösten riski. Riskiä saa pienennettyä esimerkiksi siten, että henkilö, joka syöttää ja muuttaa toimittajarekisteritietoja, ei tee maksuaineistoa laskuista. Tosin pienissä yrityksissä tällainen töiden jakaminen ei usein ole järkevää. Niissä voidaan kontrolloida esimerkiksi toimittajarekisterin muutoslokiä: sieltä selviää, mitä muutoksia on tehty ja kuka ne on tehnyt. (Lahti & Salminen 2008, 113 - 114.) Ostoreskontra täsmäytetään pääkirjanpitoon siten, että ostoreskontran avoimien laskujen saldoa verrataan pääkirjan ostovelkatilin saldoon. (Lahti & Salminen 2008, 71.)

2.8 Myyntilaskuprosessi

Laskutus on tärkeä osa yrityksen toimintaa. Siinä ei saa olla viivytyksiä tai virheitä, sillä yrityksen koko toiminta voi vaarantua huonon rahatilanteen vuoksi. Laskutus on myös osa yrityksen imagoa ja asiakaspalvelua. (Lahti & Salminen 2008, 71.)

Myyntilaskutus ja asiakkuudenhallinta kulkevat käsi kädessä; asiakkaiden tiedot ovat olennainen osa laskutusprosessia. Näiden kahden prosessin hallinnassa on tärkeää varmistaa, että tietojen ylläpito tapahtuu järkevästi ja että tietoa ei tarvitse ylläpitää manuaalisesti monessa eri järjestelmässä. (Lahti & Salminen 2008, 79.)

Harvalla AM-laskennan asiakkaalla on myyntilaskutusta, koska suurimmalla osalla myynti tapahtuu käteismyyntinä. Ne, joilla on laskutusta, hoitavat sen itse, samoin kuin perinnän. Laskutus hoidetaan lähinnä ATK:n avulla, joskin muutamat tekevät laskunsa kuittivihkolla. Vain muutama asiakas saattaa tuoda pari kertaa vuodessa myyntilaskun tiedot ja pyytää tilitoimistoa tekemään laskut.

Miksi verkkolaskutukseen ei ole siirrytty?

Suomessa lähetetään noin 400 miljoonaa laskua vuodessa, ja niistä joka kymmenes sähköisesti. Kehitys on ollut hitaampaa kuin on ennustettu, mikä johtuu siitä, että sähköisestä laskutuksesta saatavat hyödyt ovat vähäisiä. Yritys saa suorituksen laskusta samassa ajassa, oli se sitten lähetetty sähköisenä tai paperisena. Myöskään tulostus- ja postituskulut eivät tuo järin suuria säästöjä. (Lahti & Salminen 2008, 74 - 76.)

Pienille tai keskisuurille yrityksille verkkolaskutus ei tuo välttämättä säästöjä työkuukustannuksissa, koska usein sen hoitavat työntekijät muiden töidensä ohessa. Lisäksi verkkolaskutuksen käyttöönotto on vaatinut suuria kehityspanostuksia, mikä on osaltaan vähentänyt verkkolaskutukseen siirtymistä. (Mts. 74 - 76.)

Nykyään standardit on saatu toimimaan paremmin keskenään ja käyttöönottoa on helpotettu. On myös kehitetty lähes ilmaisia verkkolaskun laatimis- ja lähetyspalveluita. Pankkien ansiosta tietoisuus verkkolaskuista on lisääntynyt viime vuosien aikana, ja verkkolaskutus on laajenemassa pienille yrityksille sekä kuluttajille. Manuaalinen laskutusprosessi on vielä usealla yrityksellä käytössä, mutta tilanne on muuttumassa. Jotta sähköinen taloushallinto voisi yleistyä, pitäisi sähköisten myyntilaskujen määrän kasvaa. (Mts. 74 - 76.)

Verkkolaskutuksen hyvät puolet

Sähköisissä myyntilaskuissa paperin käsittely ja lähetys postin kautta jää pois. Laskuttajalle verkkolaskutuksen hyötyjä ovat esimerkiksi virheiden ja selvitystöiden määrän väheneminen, prosessin nopeutuminen, paremman asiakaspalvelun tuottaminen ja laskujen nopeampi maksaminen. Lisäksi verkkolaskutus nostaa yrityksen imagoa. Taloushallinnossa pisimmälle sähköistetty toi-

minta on jo pitkään ollut myyntireskontran hoito. Koska Suomessa on hyvä pankkijärjestelmä ja viitenumero käsittely, mahdollistavat nämä kaksi yhdessä myyntireskontran hoidon lähes kokonaan automaattisesti kotimaisten maksujen osalta. Myös perinnässä voidaan hyödyntää automaattisia toimintoja ja sähköisyyttä. (Mts. 74 - 76.)

2.8.1 Laskutusprosessi

Tyypillisimmin laskutus tapahtuu siten, että joku työntekijöistä toimittaa laskuttajalle laskun tiedot ja laskuttaja tallentaa samat tiedot uudelleen järjestelmään. Ihanteellisemmin sama tapahtuisi siten, että työntekijä, jolla on laskun tiedot, syöttäisi tiedot suoraan järjestelmään. Näin samoja tietoja ei tarvitsisi käsitellä kahta kertaa ja kahden eri henkilön toimesta. Tällöin lasku syntyisi heti sen jälkeen, kun kaikki tarpeelliset tiedot on syötetty järjestelmään. (Lahti & Salminen 2008, 79.)

Laskutusjärjestelmät muodostavat myyntilaskusta kirjauksen myyntireskontraan ja pääkirjanpitoon. Myyntireskontran tehtävänä on pitää ajan tasalla tiedot myyntilaskuista ja niiden statuksesta. Myyntireskontran päävaiheet ovat suoritusten kohdistaminen, avointen myyntilaskujen seuraaminen sekä perintätoimet tarpeen vaatiessa. Suoritusten kohdistaminen onnistuu hyvin viitenumerojärjestelmän avulla: tapahtuma kohdistuu automaattisesti oikein myyntireskontrassa, mikäli asiakas on käyttänyt maksaessaan oikeaa viitenumeroa. Jos viitenumero on syötetty väärin, tai maksettu summa poikkeaa myyntireskontrassa olevasta tiedosta, täytyy lasku käsitellä manuaalisesti. (Mts. 89 - 91.)

2.8.2 Maksukehotus ja perintä

Maksukehotuksen tekemisen voi automatisoida järjestelmään. Yrityksellä voi olla asiakasryhmiä, joille on tapana huomauttaa maksamattomista laskuista esimerkiksi puhelimitse. Myös tällaiset poikkeukset on mahdollista syöttää järjestelmään. Jos maksukehotuksista huolimatta maksua ei suoriteta, on siirryttävä perintätoimenpiteisiin, jonka voi hoitaa käyttämällä perintään erikoistuneiden yritysten palveluita. (Lahti & Salminen 2008, 89 - 91.) Kun myyntilaskut

ovat taloushallinnon järjestelmässä, helpottuu saatavien valvonta. Vaikka järjestelmä osaa tehdä johtopäätöksiä perinnän suhteen, on sen automatisointi vaarallista. Ihmistä tarvitaan käyttämään harkintaa. (Mäkinen & Vuorio 2002, 106 - 107.)

2.8.3 Lähetyskanavat

Yritysten ei välttämättä ole helppoa löytää hyvää kanavaa lähettää sähköisiä myyntilaskujaan. Laajimmin käytössä olevia kanavia ovat EDI-laskut, verkkolaskut, e-kirje-laskut sekä sähköpostilaskut. Lisäksi verkkolaskuissa on olemassa ainakin kolme eri standardia. (Lahti & Salminen 2008, 84.)

E-kirjeet ja sähköpostilaskut eivät ole oikeita sähköisiä laskuja, vaikka ne sähköisesti toimitetaan vastaanottajalle: ne vaativat jossain vaiheessa paperin käsittelyä tai manuaalista tallennusta. E-kirje toimitetaan vastaanottajalle paperisessa muodossa, kun laskuttaja on toimittanut laskun tiedot sähköisessä muodossa tulostus- ja postituspalveluntarjoajalle. (Mts. 84.)

EDI-laskut ovat taas suuryrityksillä käytössä. EDI on organisaatioiden välistä tiedonsiirtoa; yritykset ovat kytkeytyneet toisiinsa ja hoitavat sanomaliikennettä keskenään sähköisesti. (Mts. 84.)

Myyntilaskujen arkistoinnin voi hoitaa itse tai sen voi hoitaa ulkopuolinen taho. Esimerkiksi verkkolaskuoperaattori voi arkistoida myyntilaskut. (Lahti & Salminen 2008, 91.)

3 PERUSTEITA SÄHKÖISTYMISELLE

3.1 Miksi sähköistyä?

Sähköistyminen tehostaa ja nopeuttaa toimintoja. Lisäksi eri resurssien ja arkistointitilan tarve vähenee olennaisesti. Sähköinen toiminta on joustavaa, helppoa sekä se parantaa toiminnan laatua ja vähentää virheitä. Sähköinen toiminta on myös ekologinen ratkaisu. (Lahti & Salminen 2008, 27.)

Tehokkuus ja nopeus

Ne organisaatiot, jotka ovat siirtyneet käyttämään sähköisiä taloushallinnon menetelmiä, ovat saavuttaneet tyypillisesti 30 - 50 %:n parannuksen taloushallinnon tehokkuudessa. Integroidussa taloushallinnossa sama tieto käsitellään vain kerran ja perustieto sijaitsee vain yhdessä paikassa. (Lahti & Salminen 2008, 27.)

Kun tositteet ovat sähköisessä muodossa, lyhenee tilauksesta maksuun - prosessi huomattavasti. Työn automatisointi pääkirjanpitoon nopeuttaa kirjanpidon valmistumista ja raportointia. Jos käytössä on nykyaikainen järjestelmä, se yleensä mahdollistaa reaaliaikaisen raportoinnin. Tämä taas mahdollistaa toiminnan johtamisen tosiaikaisen tiedon pohjalta ja asioihin voidaan reagoida huomattavasti nopeammin. (Lahti & Salminen 2008, 28.)

Resurssien ja arkistotilan väheneminen

Sähköisestä arkistosta tietoa on helppo selata ja sähköisesti tallennetut tiedot säästävät tilaa mappihyllyssä. Kaikki tieto kulkee mukana, internetin avulla pääsee palveluntarjoajien sivuille melkein mistä ja milloin tahansa. Sähköinen dokumentointi on turvassa riskeiltä varsinkin silloin, kun varmuuskopiointista on huolehdittu. (Järvenpää 2008, 32.)

Joustavuus ja helppous

Digitaalisuus mahdollistaa riippumattomuuden ajasta ja paikasta. Ostolaskuja voi esimerkiksi käsitellä missä päin maailmaa tahansa ja milloin tahansa. Tähän tarvitaan vain tietokone sekä internet-yhteys. (Lahti & Salminen 2008, 28.)

Toiminnan ja laadun paraneminen

Sähköistymisen myötä työkuorma tasoittuu, kun tietoa asiakkaiden tapahtumista tulee jatkuvasti, eikä vain kerran kuukaudessa. Ylitöiden tarve saattaa vähentyä ja lomien jaksotus helpottuu. Tilitoimiston imago vahvistuu taloushallinnon asiantuntijana ja strategisena kumppanina. Sähköinen tilitoimisto houkuttelee alalle nuoria taloushallinnon ammattilaisia. Päällekkäinen työ vähenee ja reaaliaikainen tieto sekä tulevaisuuden ennustettavuus lisääntyvät. (Launonen 2007, 23 - 25.)

Tilitoimiston asiakkaan näkökulmasta sähköistymisen hyötyjä ovat ajantasainen ja aina saatavilla oleva tieto. Kirjanpitäjälle jää aiempaa enemmän aikaa konsultoinnille, arkistointiin ei tarvitse tilaa ja kassavirran seuranta ja liiketoiminnan analysointi reaaliaikaistuu. Taloushallinnon operointi tulee joustavammaksi sekä ajasta ja paikasta riippumattomaksi. (Mts. 23 - 25.)

Virheiden väheneminen

Kuten eräs yrittäjä totesi asiakashaastattelussa, on tilitoimistoammattilaisilla erilainen tapa hahmottaa näppäimistö. Sillä, joka käyttää vähemmän tietokoneita, on näppäilyvirheen mahdollisuus suurempi. Sähköisissä laskuissa näppäilyvirheet olisivat vähäisempiä.

Ekologisuus

Kun paperilaskuja kolahtaa postilaatikkoon kymmenen kuukaudessa, on niiden valmistukseen tarvittu paljon paperia, jonka tekemisestä aiheutuu jätevesi- ja hiilidioksidipäästöjä. Laskujen kuljettaminen taas syö polttoainetta. Kaiken kaikkiaan kymmenestä paperilaskusta luopuminen hillitsee kasvihuonekaasuja määrällä, joka vastaa noin neliometriä säästynyttä sademetsää. (Ahlblad 2008b, 11 - 12.) Yksinkertaisilla valinnoilla voidaan siis vähentää ympäristökuormaa ja ehkäistä ilmastonmuutosta. (Järvenpää 2008, 32.)

Sähköinen taloushallinto säästää luontoa ja vähentää päästöjä. Erityisesti sähköistyminen vaikuttaa liikkumiseen, paperinkulutukseen, kuljetukseen sekä sähkön ja lämmön kulutukseen mm. tulostimien ja arkistointitilan muodossa. (Lahti & Salminen 2008, 29.) Tarvittaessa sähköisen dokumenttien hävitys on yksinkertaista. (Järvenpää 2008, 32.)

Jos Euroopassa siirryttäisiin kokonaan sähköiseen laskutukseen, puita säästyisi yli 12 miljoonaa kappaletta, paperia noin 400 000 kiloa, mustetta 2 700 tonnia ja polttoainetta 165 miljoonaa litraa. (Ahlblad 2008a, 12.)

3.2 Muutokset työnkuvassa ja osaamisessa

Muuttuva työnkuva

Juokseva kirjanpito muuttuu sähköistymisen myötä: juokseva kirjanpito automatisoituu ja työn painopiste siirtyy täsmäytyksiin, jaksotuksiin sekä jatkuvan informaation tuottamiseen (Mäkinen & Vuorio 2002, 148).

Tositteiden sähköistyminen ja niiden käsittelyn automatisoituminen poistavat suuren osan rutiinistyöstä. Tämä johtaa siihen, että alan ammattilaiset joutuvat kouluttamaan itseään lisää. Toisaalta automatisoituminen taas lisää valvontatyötä ja kirjanpidon täsmäytyksen tärkeys korostuu. Yksi väärin automatisoitu kirjaus voi toistaa samaa virhettä tuhansia kertoja. Tämän vuoksi täsmäytystoimintojen tulee olla tarkkoja ja kattavia. Täsmäytykset voidaan automatisoida, mutta ne vaativat lisäksi myös ihmistyötä. Myös numeroaineiston jatkojalostus sekä tulkinta vaatii ihmistyötä. (Mäkinen & Vuorio 2002, 41 - 42.)

Ammattitaidon ylläpito

Toimintatapojen muutokset muuttavat yrityksessä toimenkuvia, työtehtäviä sekä osaamisvaatimuksia. Sähköisen taloushallinnon yleistyminen vaikuttaa niin henkilökunnan osaamistasoon kuin taloushallinnon peruskoulutukseenkin. Peruskoulutuksen sisällössä viestinnän, sosiaalisten taitojen ja oikeiden asenteiden omaksumisen tärkeys lisääntyy, kuten myös soveltamisen harjoittelu. Matemaattisten menetelmien ja faktatiedon pänttäminen vähenee. Oppimi-

nen ei kuitenkaan lopu koulun päätyttyä, vaan työn ja opiskelun vuorottelusta tulee normaali käytäntö työelämässä. (Mäkinen & Vuorio 2002, 195.)

Kuten F1-kilpailussa, koko kisaa ei voi ajaa läpi kertatankkauksella vaan tarvitaan useita varikkopysähdyksiä (Mäkinen & Vuorio 2002, 195).

Alan ammattilaisten koulutus ei tapahdu vain koulussa ja kursseilla, vaan myös monimuotoisena oppimisena työn lomassa. Vaikeinta on asenteiden muuttaminen: vanha on ensin poisopittava, ennen kuin uutta voi omaksua. Ammattilaisille voi olla vaikeaa se, että nuoret opettavat heitä. Nuorten on helpompi oppia sähköisen taloushallinnon tavat ja näin he kulkevat ammattilaisten edellä. Mutta on hyvä muistaa, että ammattilaisten **kokemus** ei häviä kun markkinat uudistuvat. Ammattilaisten osaaminen säilyy siten, että he ovat valmiita oppimaan uutta jatkuvasti. (Mäkinen & Vuorio 2002, 196.)

Koska taloushallinnon rooli muuttuu koko ajan liiketoimintaa tukevampaan suuntaan, se edellyttää taloushallinnon ammattilaisilta uudenlaista tietoa ja taitoa sekä niiden kehittämistä. On tärkeää arvioida nykyinen osaaminen ja tulevaisuudessa vaadittava osaaminen kun asetetaan kehittämistavoitteita. (Järvenpää, Partanen & Tuomela 2001, 320.)

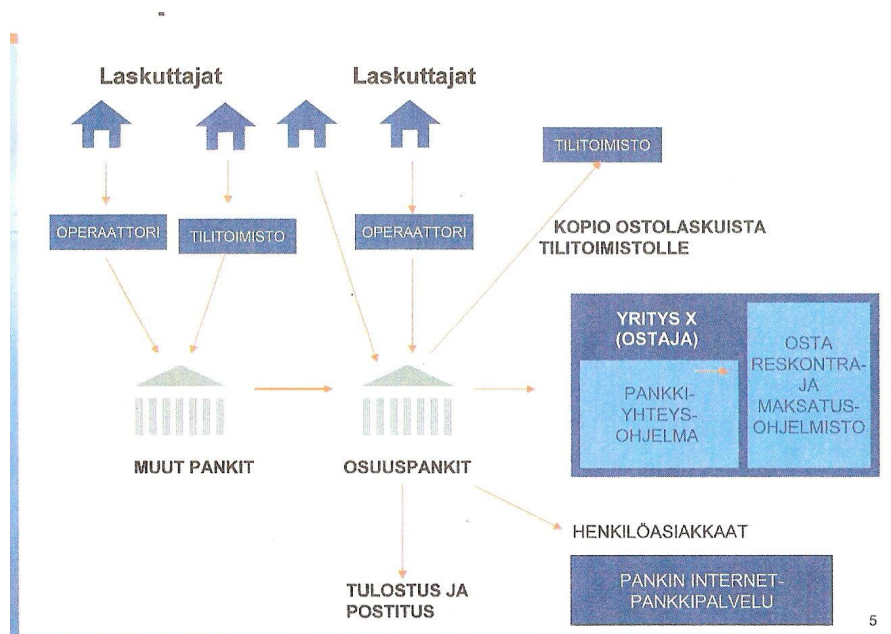
Uuden oppimisen vaikeus

Usein tilitoimistot pitävät tiukasti kiinni rutiineistaan kirjanpidossa ja uuden oppiminen on työlästä. Helppoja teitä sähköiseen taloushallintoon ei ole, sillä uudistukset vaativat rohkeutta. Kuten Mäkinen ja Vuorio toteavat, joutuu usein uimaan vastavirtaan. Vanhojen tilitoimistojen on tärkeää muuttua, koska markkinoille tulee jatkuvasti uusia, nuorin voimin johdettuja kilpailijoita. Ne luovat uudet markkinat ja usein heidän seuraajilleen jäävät vain rippeet. Kun tilitoimisto alkaa sähköistyä, ensimmäisenä kannattaa tutustua sähköisyyteen, miettiä oma liikeidea uudelleen sekä laatia perusteellinen henkilöstön koulutussuunnitelma. (Mäkinen & Vuorio 2002, 44 - 46.)

3.3 Verkkolaskut pankin kautta

Suomalaiset pankit ovat yhteistyöllään kehittäneet verkkolasku-toimintamallin, jossa yrityksen verkkopankkiin tai pankkiyhteysohjelmaan tulee paperilaskun korvaava verkkolasku. Verkkolasku sopii niin yritysten kuin kuluttajienkin laskutukseen. (Mattila 2008, 3.)

Tämä toimintamalli säästää aikaa ja samalla myös rahaa ja virheetkin vähenevät. Laskun tiedot saadaan vietyä helposti kirjanpitoon, tiliöityä ja toimitettua tilitoimistolle. Verkkolaskun maksaminen on helpompaa verrattuna perinteisen paperilaskun maksamiseen: kaikki tiedot ovat jo valmiina ja esimerkiksi viitenumeron näppäilemiseltä välttyään. Laskun eräpäivää sekä summaa saadaan muutettua, mutta myös suoraveloituksen tapainen automaattinen maksatus on mahdollista. Laskun käyttäminen on turvallista, koska laskut eivät katoa minnekään matkan varrella ja ne ovat nähtävissä verkkopankissa. (Mts. 3.) Saapuneen laskun näkee verkkopankissa ja saapumisesta saa viestin matkapuhelimeensa tai sähköpostiin. (Järvenpää 2008, 32.)

KUVIO 3. Verkkolaskun lähetys ja vastaanotto pankin kautta (Paasikallio n.d.)

Verkkolasku voidaan tiliöidä valmiiksi: verkkolaskulle tehdään valmiiksi tiliöintiehdotus ostajan kirjanpitoa varten. Tiliöintiehdotus ei ole pakollinen, mutta se on suositeltava, koska juuri tiliöinti mahdollistaa ostajan kirjanpidon automatisoinnin ostolaskujen osalta. (Finvoice soveltamisohje 2007, 7 - 8.)

Pankkipalvelun hintoja

Vastaanotettavista verkkolaskuista pankki perii kuukausittaisen palvelumaksun, jonka suuruus on lähes sama kaikissa pankeissa, viisi euroa. Palvelumaksun lisäksi peritään kappalehinta, jossa on suurempia eroja pankkien välillä: kappalehinnat ovat 25 sentin ja 60 sentin väliltä. Myös sähköisten tiliotteiden hinnoissa on hajontaa, sillä osa pankeista ei veloita mitään ja jotkut saattavat veloittaa jopa 50 senttiä/ tiliote. (Pankkipalvelumaksut 2.1.2008.)

Konekielisten pankkipalveluiden hinnoittelu on hyvin erilaista joka pankissa, ja niiden vertailu on vaikeampaa. Osa pankeista saattaa veloittaa pankkiohjelman käyttöönotosta 100 € ja käytöstä 120 €/vuosi tai 3 €/kuukausi. Myös lähteville ja saapuville maksuille voi olla omat hinnastonsa, jotka voivat sisältyä myös pakettiratkaisuun. Esimerkkinä mainittakoon Aktian Pakettiratkaisu, jonka hinta on 14 €/kk. (Mts.)

Verkkopankkien suosio kasvaa

Finanssialan keskusliiton tekemästä tutkimuksesta selviää, että verkkopankkien suosio kasvaa. Vuonna 2008 verkkopankkisopimusten määrä kasvoi 11 % edellisestä vuodesta. Pääasiassa laskunsa maksaa verkossa 68 % 15 –74-vuotiaista suomalaisista. Tutkimuksen mukaan kuluttajien E-lasku on yleistymässä ja internetin ja verkkopankin käyttäjistä 15 % saa suoraan verkkolaskuja. (Verkkopankkien suosio kasvaa 2008.)

3.4 Verkkolaskut etäkäytön kautta

AM-laskennassa on käytössä Aditron Tikon- kirjanpito-ohjelma. Tämän vuoksi tässä käsitellään ainoastaan Aditron tarjoamia palveluita, koska mahdollisen muutoksen toteutuessa palvelut todennäköisesti otettaisiin Aditrolta. Nämä ohjelmat ovat yhteensopivia käytettävän kirjanpito-ohjelman kanssa.

Aditron tilitoimistoratkaisu on nimensä mukaan tilitoimistoille ja sen asiakkaille suunniteltu järjestelmäkokonaisuus. Tilitoimistoratkaisu on modulaarinen, eli sovelluksia voidaan ottaa käyttöön vaikka yksi kerrallaan. Ratkaisu voi olla

asiakkaan ja tilitoimiston yhteisessä käytössä. (Asiakkaasi muuttuvat, muututko sinä? n.d.)

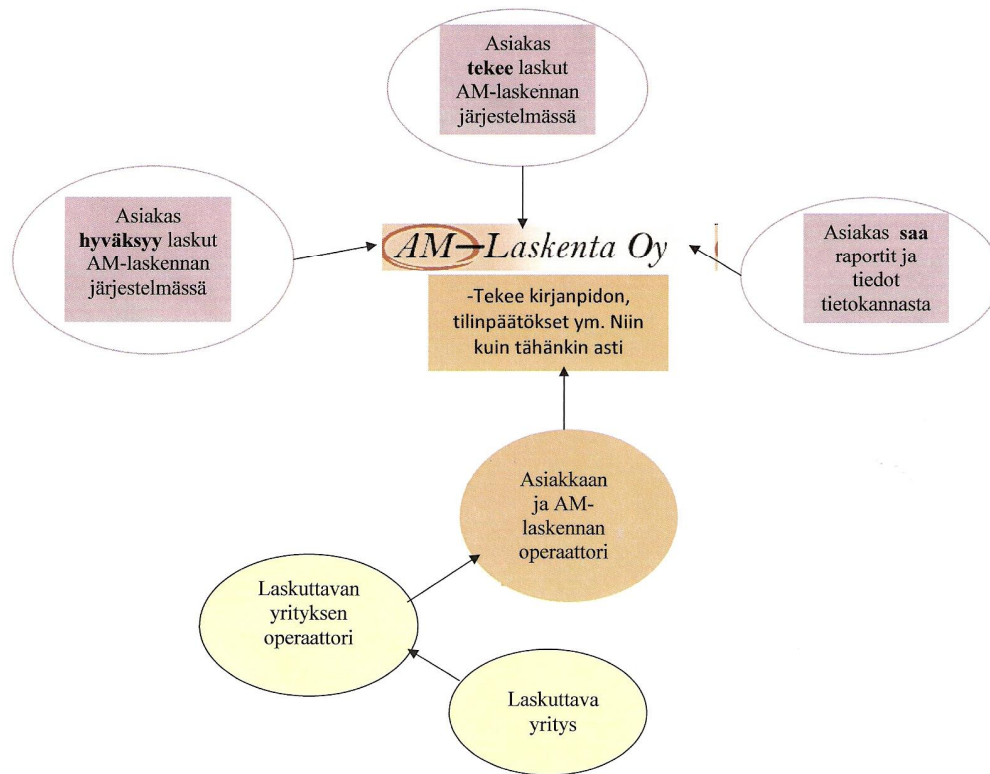
Mikäli tilitoimisto ja asiakas käyttävät yhdessä tilitoimistoratkaisua, tekee tilitoimisto Aditron kanssa sopimuksen etäkäytöstä. Sopimuksessa sovitaan mm. siitä, että etäkäyttäjä ei voi itsenäisesti tilitoimistosta riippumattomana käyttää ohjelmaa. Tämän jälkeen tilitoimisto tekee asiakkaan kanssa sopimuksen etäkäytöstä, jossa kerrotaan rajoitetut oikeudet. (Lisenssiehdot 2007.)

Laskuhotelli ja Personec workflow

Aditro tarjoaa Laskuhotellin sähköisten laskujen käsittelyä varten ja Personec workflow:n laskujen kierrättämistä ja hyväksymistä varten. Laskut voidaan arkistoida Personec archive- palvelun avulla. (Sähköinen laskujen kierrätys, laskuhotelli ja verkkolasku. n.d.)

Laskuhotelli välittää laskut laskuttajalta ostajalle, tarvittaessa myös paperisena. Ostaja voi vastaanottaa laskut verkkolaskuina tai sähköisinä laskuina suoraan järjestelmään. (Mts.) Toisin sanoen asiakkaan ostolaskut tulevat suoraan tilitoimistolle joko sähköisinä tai paperilaskuina. Paperilaskut skannataan järjestelmään tilitoimistolla ja sähköiset laskut siirretään Laskuhotellista workflow:hun. Asiakas hyväksyy internetin kautta **workflow**:ssa olevat laskunsa, hänen täytyy vain kirjautua tilitoimiston etäkäyttöpalveluun. Tilitoimisto voi hoitaa laskujen maksun, jos niin sovitaan. (Tietokauha: Kohti paperitonta toimistoa n.d.)

Raporttien jakelu tapahtuu usein sähköisesti raporttiportaalien, itsepalveluportaalien tai sähköpostin kautta. Raporttiportaaliin pääsee esimerkiksi internetin kautta, josta käyttäjä voi ajaa tarvitsemansa raportin. Portaali voi myös mahdollistaa raporteilta porautumisen, jolloin käyttäjä voi itse selvittää poikkeuksellista erää. Näin vähenevät myös yhteydenotot tilitoimistoon. (Lahti & Salminen 2008, 151 - 152.)

KUVIO 4. Palvelu tilitoimiston kautta

3.5 ASP ja ulkoinen palvelukeskus

Sovellusvuokrausta ja ulkoistamista ovat edistäneet uusi tietotekniikka yhdessä internetin kanssa. Yritys voi internetin kautta lähettää tapahtumansa tilitoimistolle, joka hoitaa sovitut tehtävät. Tilitoimisto siis toimii ulkoisen palvelukeskuksen roolissa. (Granlund & Malmi 2004, 20 - 21.)

ASP-sovellusvuokrauksessa (Application Service Provider) asiakas vuokraa käyttöönsä ohjelmiston, jota voi käyttää internetin kautta. ASP ei vaadi ohjelmiston, palvelimen ja ylläpidon hoitamista. (Mts. 20 - 21.) Toisin sanoen ASP:ssä yritys ei hanki itselleen ohjelmistolisenssiä, vaan vuokraa sen käyttöoikeuden palvelun tarjoajalta, kuten esimerkiksi TietoEnatorilta. Ohjelmisto on siten käytettävissä internetin välityksellä. Vuokrattua ohjelmistoa ei yleensä voi räätälöidä. Kustannussäästöt voivat olla merkittäviä ASP:n käyttöön siirryttäessä verrattuna ohjelmistolisenssiin. (Mts. 37 - 39.)

ASP eli sovellusvuokraus lisääntyy jatkuvasti. ASP:n turvallisuustaso vastaa niin tietomurtojen ja virusten torjuntatarvetta kuin sähköisen taloushallinnon vaatimuksiakin. ASP:n myötä tietojärjestelmäinvestointeja ei tarvita, vaan ai-noastaan sovelluksen vuokrauksesta maksetaan. ASP-palvelun tuottaja val-voo palvelinkoneita ja ottaa varmistukset tietokannoista. (Mäkinen & Vuorio 2002, 54, 60.)

Pienille yrityksille on varmasti parempi käyttää tilitoimiston, eli ulkoisen palve-lukeskuksen, palveluita. Näin yritys voi keskittyä ydinosoamiseensa eikä talo-ushallinnon tekemiseen ja sen lakipykälien opettelemiseen tarvitse käyttää aikaa. Myös suurien laiteinvestointien ja ohjelmistolisenssien hankkimiselta välttyään. Tilitoimistossa voidaan miettiä, kannattaako kirjanpitosovellus vuok-rata vai hankkia oma ohjelmistolisenssi.

Taloushallinnon tietokanta ei nykyisin ole enää vain toimiston lähiverkossa, vaan myös serveripalvelussa. Serveri eli palvelinkone voi olla missä tahansa, jos käytössä ovat riittävän tehokkaat tietoliikenneyhteydet. Palvelinkeskuksen turvallisuus takaa sen, että esimerkiksi tulipalojen ja virusten aiheuttamat va-hingot ovat harvinaisia, ja niiden aiheuttamat vahingot jäävät vähäisiksi. (Mä-kinen & Vuorio 2002, 56, 60.) AM-laskennan serveri on Kuopiossa.

4 ULKOAPÄIN TULEVIEN MUUTOSTEN VAIKUTUS TALOUSHALLINTOON

4.1 SEPA

SEPA-lyhenne tulee sanoista Single Euro Payments Area, joka tarkoittaa yhtenäistä euromaksualuetta. Tähän asti eri maissa maksujärjestelmät ovat kehittyneet kansallisten tarpeiden pohjalta. Maasta toiseen suoritettavia maksuja on ollut vähän ja sen vuoksi pankit ovat keskittyneet kehittämään vain kotimaansa maksujärjestelmiä. Tämän vuoksi jokaisen maan kansallinen järjestelmä voi olla hyvin tehokas ja toimiva, mutta ne eivät toimi yhteen muiden maiden järjestelmien kanssa. (Yhtenäinen euromaksualue (SEPA) n.d.)

Euroopan komissio kiinnitti huomiota rajoja ylittävien laskujen hitauteen ja kalteuteen ja antoi vuonna 2001 hinta-asetuksen. Asetuksen mukaan pankkien oli pakko laskea maiden välisistä maksuista perittävää hintaa. Tämän jälkeen pankkisektori alkoi kehittää maiden välistä maksujen käsittelyä pikavauhtia. Euroopan pankit perustivat vastauksena hinta-asetukselle vuonna 2002 EPC:n (European Payments Council), joka kehittää SEPAa. SEPA kattaa käteisen lisäksi tilisiirrot, korttimaksut ja suoraveloituksen. Sekkien määrää pyritään vähentämään, koska niiden käsittely on suhteellisen kallista. (Yhtenäinen euromaksualue (SEPA) n.d.)

SEPA-hankkeen tavoitteena on, että ihmiset ja yritykset voivat suorittaa euromääräisiä maksuja yhtä nopeasti, edullisesti ja turvallisesti maasta toiseen koko euroalueella kuin kotimaassa. Jotta maiden välisten maksujen palvelutaso saadaan vastaamaan kotimaista palvelutasoa, tarvitaan tehokas infrastruktuuri, jolla yhdenmukaistetaan euromääräisten maksujen käsittely koko alueella. (Yhtenäinen euromaksualue (SEPA) n.d.)

SEPA:n tuomat hyödyt

SEPA mahdollistaa euromääräisten maksujen maksamisen ja vastaanottamisen EU-maiden välillä samoin ehdoin ja hinnoin kuin kotimaassa. Yrityksille maksuliikenteen käytäntöjen ja standardien yhdenmukaistaminen tarjoaa mahdollisuuden kustannustehokkaampaan kansainväliseen liiketoimintaan. (Näin yritys hyötyy SEPAsta n.d.)

SEPA:n ansiosta myös euron käyttöönotosta pääsee hyötymään entistä paremmin. SEPA:n myötä pankit tarjoavat yleiseurooppalaisia tilisiirtoja, suoraveloituksia ja maksukorttipalveluita. Rajat ylittäviä maksuja voidaan tehdä yhtä helposti ja edullisesti kuin kotimaan maksuja. Matkoilla maksaminen ja käteisen nostaminen helpottuvat. Maksaminen tulee kaikin puolin edullisemmaksi, koska SEPA automatisoi maksamisen yli rajojen. Euromaksualueen myötä yritysten on päivitettävä muun muassa taloushallinnon tietojärjestelmät SEPA-yhteensopiviksi. Kyseessä on euron käyttöönottoa suurempi muutos, sillä SEPA muuttaa pankkien ja yritysten maksujärjestelmät täysin. Nykyisin maksu ulkomaille kestää 3 - 5 päivää, mutta SEPA:n myötä Suomesta maksettu SEPA-maksu välittyy perille yhdessä päivässä. Kaikkiin SEPA-maihin tulee marraskuuhun 2009 mennessä yhtenevät maksuliikenteen säädökset. (Luoto 2008.)

SEPA:n vaikutukset maksuliikenteeseen ja järjestelmiin

SEPA tuo mukanaan suuria muutoksia, jotka vaativat yrityksiltä maksuliikenneohjelmistojen päivittämistä. Siirtymäaika on vuosina 2008-2010. Aluksi muutokset tulevat tilisiirtoihin, suoraveloituksiin ja maksukortteihin. SEPAsta suurimmat edut saavat suuret yritykset, joilla on paljon kauppaa Euroopan alueella. Heidän taloushallinnossaan tämä näkyy siten, että Euroopassa asuvia on yhtä edullista laskuttaa kuin suomalaisiakin. SEPA:n myötä yritykselle riittää yksi pankkitili, kun aiemmin tilejä piti olla useassa maassa. (Lahti & Salminen 2008, 121.)

SEPA:n tuoma muutos maksuliikenteeseen ei ole nähtävillä heti siirtymäajan alkupuolella. Siirtymäaikana maksuliikennepalvelut kehittyvät ja maiden rajojen välinen merkitys SEPA-alueella tapahtuvassa kaupankäynnissä vähenee. Yritykselle tämä tuo monenlaisia hyötyjä, sillä esimerkiksi ulkomaisten maksu-

jen välitys nopeutuu merkittävästi SEPA-alueella ja kauppiaiden on helpompi palvella asiakkaitaan, joiden maksuvälineenä on EMV-kortti. (Näin yritys hyötyy SEPasta n.d.)

SEPA tilisiirto on ollut käytössä 28.1.2008 lähtien. Se tarkoittaa yhteistä tapaa tehdä tilisiirtoja SEPA-alueella. Tiedonsiirrossa käytetään UNIFI (ISO20022) XML:ää ja pakolliset tiedot tilisiirrossa ovat IBAN ja BIC. Yrityksen tulee varautua IBAN- ja BIC-koodin käyttöönottoon ja miettiä, mihin järjestelmiin se vaikuttaa. (SEPA, yleiskatsaus ja vaikutukset Aditron talousohjausjärjestelmiin 2008.)

Saajan tilinumero Mottgararens kontonummer	OP Nordea Sampo pankki PANKKI 4	080013-266411 157235-283445 800028-17247643 1234567	BAN FI18 0800 1320 0864 11 FI09 1572 3600 2834 45 FI36 8000 2617 2478 43 1234 5	BIC OKOYFIHH NDEAFIHH PSPBFIHH BIC
Saaja Mottgarare	Timo Tapio Jukonen Laivaahdenkaan 30 A 19 FI-00810 Helsinki			
Maksajan nimi ja osoite Betalarens namn och adress Aikakäytös Underskrift	Yritys Oy Etunimi Sukunimi Lähiosoite 100 FI-00000 Postitoimipaikka			
Tilisiirto Från konton nr	Vitenumero Refer	1 00010		
	Eroavä Porto dag	30.1.2008	Euro	1 074,83
				
<small>Tässä välityksessä saatavana Suomessa kassan maksuvälineiden lisäksi myös pankkikortit ja voit maksaa laskunsa pankkikortilla. Käytössä on myös pankkikortit ja voit maksaa laskunsa pankkikortilla. Käytössä on myös pankkikortit ja voit maksaa laskunsa pankkikortilla. Käytössä on myös pankkikortit ja voit maksaa laskunsa pankkikortilla.</small> PANKKI BANKEN				

KUVIO 5. Sepa-tilisiirto (Jukonen 2009.)

Tilotteille tulevat kooditiedot, jotka kertovat, onko kyseessä palkka, eläke tai muu vastaava. Tämä tieto on ollut mahdollista toimittaa lisäpalveluna marraskuusta 2008 alkaen. Kyseiset koodit vaikuttavat esimerkiksi laskutukseen, ostoreskontraan, toimittajarekisteriin ja palkkahallintoon. (SEPA, yleiskatsaus ja vaikutukset Aditron talousohjausjärjestelmiin 2008.)

Sepa-suoraveloitus saattaa tulla käyttöön Suomessa vuoden 2009 lopulla, tosin kuluttajien verkkolaskutus saattaa korvata suoraveloituksen (SEPA, yleiskatsaus ja vaikutukset Aditron talousohjausjärjestelmiin 2008).

Kansalliset pankkikortit poistuivat ja korvautuivat EMV-sirukorteilla vuonna 2007. Yritysten on voitava ottaa vastaan EMV-sirukortteja, mikä vaatii maksupääte- ja kassajärjestelmien uusimista tai päivittämistä. Näiden EMV-sirukorttien käyttöönoton taustalla on pankkiturvallisuuden parantaminen ja

väärinkäytösten estäminen. (SEPA ja kauppias n.d.) Kauppojen, ravintoloiden ja muiden myyntipisteiden tulee siis uusia maksupäätteensä, jotta euromaksualueella käyvät kortit sopivat niihin (SEPA Euroopan yhtenäinen maksualue n.d.).

Koska kotimainen maksuliikenne tulee korvautumaan SEPA-palveluilla, muuttuvat myös ohjelmistot vuoden 2010 loppuun mennessä. Keskeisin muutos on se, että SEPA-maksusanomat välittyvät pankkien välillä ISO20022- standardin mukaisesti. Järjestelmän tulee pystyä muodostamaan standardin mukaisia aineistoja. (SEPA ja yrityksen järjestelmät n.d.)

4.2 Verotili

Verotili tuo taloushallinnon järjestelmiin ja toimintatapoihin suuria muutoksia. Tähän uuteen käytäntöön valmistautuminen kannattaa aloittaa hyvissä ajoin. (Uusi verotili mullistaa yritysten taloushallinnon 2008.)

Verotili tarkoittaa sitä, että yritysten oma-aloitteisten verojen eräpäivät yhtenäistetään. Oma-aloitteisia veroja ovat esimerkiksi arvonlisävero ja ennakonpidätys. Nämä verot ilmoitetaan kausiveroilmoituksella, joten maksut eivät enää ole eräkohtaisia. Siirtymäaikana verotilille eivät tule tulovero ennakoineen, ennakon täydennysmaksut, kiinteistövero, perintö- ja lahjavero, metsänhoitomaksu eikä varainsiirtovero. Lopullisena tavoitteena kuitenkin on, että kaikki verolajit ovat verotilillä. Aikataulusta ei ole vielä päätetty. (Verotiliä koskeva lakipaketti lausuntovaiheessa: Tavoitteena on saada verotili käyttöön oma-aloitteisten verojen osalta vuoden 2010 alusta 30.4.2008.)

Verotilin käyttöönotto

Veromenettely otetaan käyttöön vaiheittain: vuoden 2010 alusta verotilille tulevat oma-aloitteiset verot. Alkuvaiheessa verotili koskee vain yrityksiä. Tavallista palkansaajaa verotili koskee vain, jos hän toimii työnantajana tai maksaa oma-aloitteisia veroja. (Verotiliä koskeva lakipaketti lausuntovaiheessa: Tavoitteena on saada verotili käyttöön oma-aloitteisten verojen osalta vuoden 2010 alusta 30.4.2008.)

Verotilihanke muuttaa yritysten nykyisen veronkantomenettelyn perusteellisesti, kun kaikki verot maksetaan joka kuukauden 12. päivänä yhdellä viitenumerolla verotilille (Marttala 2008).

Verotilin tuomat hyödyt

Verotilin avulla yritykset saavat verotus- ja maksutilanteestaan nykyistä paremman kokonaiskuvan. Käytännössä verotili avataan verohallinnon tietojärjestelmään ja yrittäjät pääsevät internetin kautta seuraamaan tilinsä tapahtumia ja asettamaan esimerkiksi ulosmaksurajoituksia. Verotilin saldoa voi seurata myös tiliotteelta. Veronmaksaja ei voi valita, mitä veroa maksaa, vaan maksut kohdistetaan verotililtä eri veroille lakisääteisessä järjestyksessä. Verotilin miinussaldolle on maksettava korkoa, mutta myös plussasaldolle maksetaan korkoa. Veronpalautus maksetaan kuitenkin heti veronmaksajalle, ellei asiakas aseta tilille palautusrajaa. (Marttala 2008.)

Muuttuvat ilmoitus- ja maksujaksot

Nykyiset ilmoitus- ja maksujaksot pitenevät huomattavasti verotililain myötä. Yritykset, joiden liikevaihto on enintään 50 000 €, voivat ilmoittaa ja maksaa veronsa kolmen kuukauden jaksoissa. Yritykset, joiden liikevaihto on enintään 25 000 €, voivat ilmoittaa ja maksaa arvonlisäveron kerran vuodessa. (Marttala 2008.)

Maksujen suorituspäiväksi ja samalla ilmoituspäiväksi tulee kuukauden 12. päivä, jos ilmoitus annetaan sähköisesti. Jos ilmoitus annetaan paperilla, on sen oltava perillä verohallinnossa kuukauden 7. päivä. Verovelvollinen antaa verotilijärjestelmässä sinne kuuluvista veroista ja maksuista kausiveroilmoituksen eli entisen maksuvalvontailmoituksen. Mikäli kuukausiveroilmoitus myöhästyy, on siitä maksettava myöhästymismaksua, joka korvaa osittain nykyiset verolajikohtaiset veronkorotukset. Uusi myöhästymissanktio on verohallinnon tekemien laskelmien mukaan nykyistä veronkorotuskäytäntöä lievempi. Jos annettua ilmoitusta korjataan myöhemmin, myöhässä ilmoitetulle veron osalle määrätään myöhästymismaksua. (Suomen Yrittäjien veroasiantuntija Satu Grekin: Verotili käyttöön yrityksille 2010, 2008.)

5 ASIAKASHAASTATTELUT

5.1 Haastateltavien valinta

Haastateltavat yritykset muodostivat noin 10 % AM-laskennan asiakaskannasta ja otos oli hyvä peilikuva AM-laskennan koko asiakaskunnasta kaikin puolin. Otokseen valittiin niin pieniä kuin suuriakin yrityksiä, eri alojen edustajia sekä eri yritysmuotoja. Yritysmuodon, toimialan sekä yrittäjän iän uskottiin vaikuttavan halukkuuteen sähköistyä sekä samalla myös sähköistymisen mukanaan tuomaan investointitarpeeseen ja -halukkuuteen. Haastatteluja tehtiin yhteensä 8:lle eri yrittäjälle. Yksi näistä haastatelluista edusti kolmea eri yritystä, joten haastatteluissa oli yhteensä 11 eri yritystä. Kyseistä yrittäjää haastateltiin vain kerran, mutta hän vastasi kysymyksiin kaikkien kolmen yrityksensä puolesta. Haastatteluissa yrityksiä edustivat omistajat tai henkilöt, jotka hoitivat yrityksen taloushallintoon liittyviä tehtäviä.

Haastattelut muodostuivat seuraavasti:

Yritysten toimialat:

Parturi- ja kampaamot	2 haastattelua
Ravintolat	2 haastattelua
Kuljetus	1 haastattelu
Muu koulutus	1 haastattelu
Terveyspalvelut	1 haastattelu
Lasten päivähoito	1 haastattelu

Yritykset yritysmuodoittain:

Toiminimi	4 haastattelua
Osakeyhtiö	2 haastattelua
Avoin yhtiö/ kommandiittiyhtiö	1 haastattelu
Rekisteröity yhdistys	1 haastattelu

Osuuskuntia ei valittu haastatteluun, koska niiden osuus on suhteellisen pieni AM-laskennan asiakaskannasta.

Haastatteluprosessin alussa tutkija otti yhteyttä 12 yrittäjään, joita pyydettiin haastatteluun. Tavoitteena oli saada 11 haastattelua. Kolme kieltäytyi haastattelusta, ja syinä kieltäytymisiin olivat tyytyväisyys nykyiseen toimintatapaan, ajan puute sekä yleisesti haastatteluista kieltäytyminen.

Eräs haastateltava perui myöhemmin jo sovitun tapaamisen, koska hänellä oli kova kiire yritysoston kanssa, eikä hän ehtinyt antamaan haastattelua. Näin ollen haastattelujen määräksi muodostui kahdeksan.

Tutkija yllättyi siitä, kuinka helposti haastatteluista saatiin loppujen lopuksi sovittua. Tutkija oli varautunut vaikeampaan aikataulujen sovitteluun ja useampaan kieltäytymiseen.

5.2 Haastatteluprosessi

Haastatteluajat sovittiin marraskuun lopulla, ja tavoitteena oli saada haastattelut tehtyä ennen joulua 2008. Aikataulu oli tiukka, mutta onnistui siitä huolimatta. Haastateltavien toivomuksesta haastattelut tehtiin AM-laskennan tiloissa yhtä haastattelua lukuun ottamatta, joka tehtiin asiakkaan toimitilassa.

Haastattelutilanne

Haastateltavista kerättiin ennen haastattelua taustatietoja valmiiksi: esimerkiksi yritysmuoto, yrityksen koko ja ostolaskujen määrä kuukaudessa. Tarkat taustatietokysymykset löytyvät liitteestä 1, haastattelulomake. Kyseinen haastattelulomake toimi haastattelun aikana tutkijan apuvälineenä, jotta kaikista asioista muistettiin keskustella.

Haastatteluissa esiteltiin lisäksi kaksi sähköisen taloushallinnon palvelumuotoa, kuvat ovat liitteinä 2 ja 3. Näistä on kerrottu myös tässä opinnäytetyössä sivuilla 32–35. Tutkija ei suositellut tai suosinut mitään vaihtoehtoa, vaan esitti asiat hyvin neutraalisti. Tämä takasi sen, että haastatteluista saatiin rehelliset ajatukset ja mielipiteet selville.

Haastattelujen tulosten kirjoittaminen tapahtui heti haastattelujen jälkeen tutkijan haastattelujen aikana tekemien muistiinpanojen pohjalta. Kaikille haasta-

teltaville annettiin jouluihin suklaalevy kiitoksena haastattelusta ja kiireisen yrittäjän ajasta, mistä he olivat yllättyneitä ja mielissään.

Haastattelujen kesto

Aikaa haastatteluihin meni vajaasta puolesta tunnista reiluun tuntiin. Aika vastasi sitä, mitä alussa oli arvioitu. Haastattelujen keston vaikutti paljon se, että kuinka puhelias haastateltava oli. Lisäksi vaikutti kiinnostus taloushallintoa ja aihetta kohtaan.

Tietojen julkaiseminen

Useimmat haastatelluista eivät halunneet julkaista antamia tietoja nimellä. Tosin he samalla totesivat, että haastattelussa ei paljastunut salaisia asioita, mutta toivoivat siitä huolimatta nimettömyyttä. Tutkimuksesta tulisi sekava, jos tuloksista kirjoitettaisiin sekä nimellä että nimettömänä. Sen vuoksi päädyttiin siihen, että kaikki haastateltavat pidetään nimettöminä.

5.3 Haastattelujen tulokset

5.3.1 Perustiedot ja lähtökohdat

Haastateltujen yritysten liikevaihdot olivat keskenään hyvin erisuuruisia. Suurimman yrityksen liikevaihto edellisellä tilikaudella oli lähes 372 000 €, pienimmän yrityksen vastaava liikevaihto oli 20 400 €. Palkattua henkilöstöä oli puolella haastatelluista, ja lähinnä liikkeenharjoittajat työskentelivät yksin yrityksessään ilman henkilökuntaa.

Kirjanpidon tositteiden määrä kuukaudessa vaihteli paljon haastatelluissa yrityksissä: tositteita kertyi kuudestatoista yli viiteenkymmeneen. Yllätyksekseen tutkija havaitsi, että liikevaihdon suuruus ei vaikuta tositteiden määrään. Esimerkiksi pienimmän liikevaihdon yrityksellä oli kuukaudessa enemmän tositteita kuin suurimman liikevaihdon yrityksellä.

Kaikkien haastateltujen yritysten taloushallinto hoidetaan tällä hetkellä perinteisellä tavalla: Haastateltava maksaa itse laskunsa, järjestää tositteet ja toi-

mittaa ne tilitoimistolle kuukausittain. Haastateltava tekee myös muut tarvittavat tositteet, kuten esimerkiksi kassakirjan. AM-Laskenta hoitaa kirjanpidon, tilinpäätöksen ja veroilmoituksen teon sekä tarvittaessa myös palkanlaskennan ja siihen liittyvät lakisääteiset ilmoitukset. AM-Laskennassa hoidetaan asiakkaiden pyynnöstä paljon muitakin yritystoimintaan liittyviä asioita.

5.3.2 Resurssien selvitys

ATK

Kaikilla haastatelluilla, yhtä lukuun ottamatta, oli käytössään tietokone ja internetyhteys. Tosin tällä yhdellä oli mahdollisuus käyttää tietokonetta ja internetiä työpaikallaan. Skanneri oli puolella haastatelluista käytössään. Eräs ravintola-alan toiminimi hoiti yrityksen asiat kotonaan, koska ravintolassa ei ollut internet-yhteyttä. Tosin tämä muuttui piakkoin, koska hän oli juuri hankkimassa ravintolaansa uutta EMV-maksupäätettä, jota varten tarvitsi internetyhteyden.

Tietokonetta ja internetiä tarvitsee välttämättä sähköisessä taloushallinnossa. Oli hyvä huomata, että lähes kaikilla olivat nämä jo valmiina. Siirryttäessä sähköiseen taloushallintoon ei niihin siis välttämättä tarvitse investoida. Tietokoneen hankkiminen on usein kallis projekti ja se saattaisi osaltaan vähentää halua siirtyä sähköiseen taloushallintoon.

Skanneria tarvitsee paperilla olevien tositteiden muuttamiseen sähköiseen muotoon. Sähköisten toimintojen tullessa pitäisi usean yrittäjän investoida skanneriin tai pyytää tilitoimistoa skannaamaan paperitositteet sähköisiksi, mikä taas saattaisi hieman kasvattaa tilitoimiston laskua.

Ravintoloille tulee paljon monisivuisia käteiskuitteja ja niiden kotikoneella skannaamiseen menisi paljon aikaa, mikä sai haastatellut ravintola-alan yrittäjät epäröimään asiaa.

Eräs haastatelluista spekuloi: ”Ehkä tulevaisuudessa on jonkinlainen kortti, jota kassalla vinguttamalla kuitti menee jonnekin arkistoon sähköisessä muodossa.”

Omat taloushallinnon järjestelmät

Omia taloushallinnon järjestelmiä ei ollut millään haastatellulla yrityksellä käytössään. Omaa järjestelmää voidaan tarvita mm. myyntilaskujen tekemisessä sekä niiden maksamisen seurannassa. Vain yhdellä haastatelluista yrityksistä olisi todellista tarvetta omalle taloushallinnon järjestelmälle, sillä heillä on myyntilaskuja noin 300 kappaletta kuukaudessa. Nykyisin yrityksen myyntilaskut tehdään excelissä valmiille laskupohjalle ja yksi työntekijöistä hoitaa maksuvalvonnan sekä perinnän. Taloushallinnon järjestelmä säästäisi aikaa ja rahaa sekä parantaisi myyntiin liittyviä toimintoja huomattavasti.

Ravintola-alan yritykset ja eräs pieni terveystalouden tuottaja hoitavat myyntilaskutuksen tarvittaessa kuittivihon avulla. Kummassakin yrityksessä myyntilaskutus on vähäistä, koska myynti tapahtuu pääasiassa käteisellä. Parturi-kampaajilla ei ole myyntilaskujen tekemistä ollenkaan, sillä kaikki myynti on käteismyyntiä. Myöskään kuljetusalan yrittäjä ei tee myyntilaskuja ollenkaan: hänen toimeksiantajansa tekee ne hänen puolestaan. Myyntilaskujen oikeellisuuden haastateltava tarkistaa tekemällä pistokokeita.

Taloushallinnon järjestelmää hankittaessa on syytä varmistaa, että se toimii yhteen AM-laskennan järjestelmän kanssa. On hyvä, jos järjestelmästä saadaan toimitettua tiedot sähköisessä muodossa tilitoimistolle. Näin sähköisestä taloushallinnosta saadaan mahdollisimman suuri hyöty.

Kassakone

Haastatelluista yrityksistä puolella on käytössään kassakone. Loppujen haastateltavien myynti tapahtuu laskutuksella ja kassakonetta ei siten tarvita. Parturi-kampaajilla on käytössään ATK-pohjainen kassajärjestelmä, josta tarvittaessa on mahdollista toimittaa myyntitiedot sähköisenä eteenpäin.

Ravintola-alan yrittäjä, joka oli hankkimassa maksupäätettä, oli hankkimassa samalla myös uutta kassajärjestelmää. Yrittäjä ei ollut kiinnostunut hankkimaan ATK-pohjaista järjestelmää, koska se on kalliimpi. Sen käyttö on myös vaikeampi opettaa esimerkiksi harjoittelijoille, joita yrityksessä on paljon.

ATK-pohjaisista kassakoneista on paremmat mahdollisuudet saada myyntitiedot sähköiseen muotoon kuin tavallisista kassakoneista. Tavallisen kassakoneen myyntitiedot saadaan sähköiseksi yleensä vain skannaamalla myyntiraportit. Myyntitietojen sähköinen tallennus ja arkistointi on mahdollista ATK-pohjaisilla tietokoneilla suoraan, kun taas tavallisten kassakoneiden myyntitietojen sähköisessä tallennuksessa tarvitaan välivaiheita. ATK-pohjaisesta kassakoneesta saisi lähetettyä myyntitiedot päivittäin tilitoimistolle, mikä osaltaan mahdollistaisi reaaliaikaisen kirjanpidon tekemisen.

Kokemukset verkkolaskuista

Vain yhdellä haastateltavista oli kokemusta henkilökohtaisista verkkolaskuista ja yksi haastateltava kertoi yksityishenkilönä tutustuneensa asiaan jonkin verran. Eräs haastateltava totesi, ettei tiedä verkkolaskuista mitään, mutta sen hän tietää, että mapit ovat typeriä.

Erään haastatellun yrityksen asiakkaat olivat toivoneet jo pari vuotta sitten, että laskut toimittaisiin sähköisessä muodossa. Asiakkaat olivat toimittaneet myös jo verkkolaskuosoitteensa haastateltavalle. Haastatellulla yrityksellä on toimipisteet Jyväskylässä ja Helsingissä ja pyynnöt sähköisistä laskuista olivat tulleet tasaisesti molemmista kaupungeista. Sähköisiä laskuja olivat pyytäneet lähinnä suuret asiakasyritykset. Yrittäjän mukaan tämä tarkoittaa sitä, että sähköinen laskutus sekä perinteinen paperilaskutus olisivat yhtä aikaa käytössä, jos osalle alettaisiin toimittaa sähköisiä laskuja. Haastateltava kertoi, että hänellä oli aikomus käydä tutustumassa pankin tarjoamaan verkkolaskupalveluun ja sen kuluihin, mutta toistaiseksi se oli vielä jäänyt muiden työkiireiden vuoksi.

Edellä mainitulla yrityksellä sekä kuljetusalan yrityksellä olisi suurin mahdollisuus alkaa toimittaa sähköisiä laskuja, koska heidän asiakkainaan on pääasiassa yrityksiä. Muiden haastateltujen yritysten asiakkaat ovat lähinnä tavallisia kuluttajia, joiden sähköinen laskutus on tutkimustenkin mukaan vasta alkamassa. Heille ei sähköisten laskujen toimittaminen olisi vielä edes välttämättä mahdollista. Kaikilla haastatelluilla yrityksillä olisi taas hyvät mahdollisuudet ryhtyä vastaanottamaan verkkolaskuja.

5.3.3 Aikaisempi tieto sähköisestä taloushallinnosta

Tietoa ennestään sähköisestä taloushallinnosta ei ollut juuri kenelläkään haastatelluista. Muutama totesi, että jotain tietoa oli tai että oli kuullut käsitteen, mutta paremmin aiheeseen ei kukaan ollut aiemmin tutustunut.

Paperinen on parempi

Kolme haastateltavista oli sitä mieltä, että on parempi, kun kaikki on paperilla. Haastateltava, jolla oli kokemusta verkkolaskuista, kertoi, että sähköisen laskun kohdalla on vaikeampi tarkastaa onko se maksettu. Paperilaskun päälle saa aina tehtyä merkinnän maksusta. Toinen haastatelluista oli asiassa aivan samoilla linjoilla ja lisäsi vielä sen, että kun tilillä on aina niukasti rahaa, on laskujen maksu helpompaa, kun ne eivät ole sähköisiä. Haastateltavalla ei ole mahdollisuutta käyttää konetta päivittäin ja se osaltaan vaikeuttaa sähköisten laskujen kanssa toimimista. Kolmannen mukaan kaikki tuntuu jotenkin varmemmalta, kun asiat ovat paperilla.

”Olen avoin ehdotuksille”

Näin totesi eräs haastatelluista. Suurin osa haastatelluista suhtautui sähköiseen taloushallintoon myönteisesti. Ravintola-alan yrittäjä totesi, että sähköinen toimintatapa olisi varmasti helpompi kuin nykyinen tapa. Paperit pysyisivät tallessa, kun ne ovat koneella. Hänen mukaansa ravintola-alalla tällaisia asioita ei ole tarvinnut aiemmin ajatella: kun tositteet on tuonut tilitoimistoon, on kirjanpitäjä hoitanut loput.

Kuljetusalan yrittäjä taas tunnusti jo odottavansa sähköisten toimintatapojen aikaa. Hänen mukaansa on hyvä, kun postin tulemistä ei tarvitse ”kytätä” montaa päivää, jos odottaa jonkin tietyn laskun saapumista. Sähköisenä lasku tulee nopeammin perille, vieläpä koneelle suoraan. Yrittäjä totesi myös, että mapit vievät paljon tilaa kotona ja olisi hienoa, jos tulevaisuudessa tarvitsisi säilyttää vain CD-levyjä, joilla kirjanpito on.

Sähköisestä taloushallinnosta eräs haastateltava sanoi: ”Voin vain arvata mitä se tarkoittaa.”. Hän voisi ajatella sähköistymistä, jos saisi asiasta kursseja ja koulutusta. Haastateltava kertoi myös, että hänellä ei ole ennakkoluuloja säh-

köisen toimintatavan suhteen ja hän olisi halukas oppimaan uusia, työtä helpottavia tapoja. Eräs toinenkin haastatelluista joutui arvailemaan, mitä sähköinen taloushallinto tarkoittaa. Hänen mukaansa se kuulostaa hyvälle kokonaisuudelle, mutta tässä vaiheessa on vaikeaa sanoa, millaisia ajatuksia se herättää.

Yksi haastatelluista pohti tositteiden skannaamista: ”Skanneri kuulostaa hitaalle. Jos laskut pitäisi skannata, lisäisi se työmäärää niin haastateltavalla itsellään kuin toisessa toimipisteessä toimivalla henkilölläkin. Tämä toinen henkilö ei siihen edes suostuisi.” Haastateltava epäili, että muutkin sidosryhmän henkilöt saattaisivat vastustaa asiaa. Osa heistä on hyvin perinteisiä ja he eivät välttämättä halua lähteä sähköiseen toimintaan mukaan. Tällä hetkellä kirjanpidon tositteiden kerääminen on hidasta, kun kerätään kahden toimipisteen tositteita. Kun kaikki tositteet viimein ovat koossa, on vaikeaa ja aikaa vievää katsoa, mikä lasku on kyseessä ja mihin kohtaan se kuuluu kirjanpidon tositteita järjestettäessä. Skanneri hidastaisi entisestään näitä toimia.

Myös järjestelmien luotettavuus aiheutti epäröintiä: Toinen parturi-kampaajista piti sähköistä taloushallintoa ihan hyvänä juttuna, mutta pohti mitä tehdä, jos kaikki sippaa. Heille oli tullut uusi kassajärjestelmä ja sen mukana nettiajanvaraus. Hän pohti, että enää ei ole paperilla katsottavana miten asiakkaille on aikoja annettu. Jos nettiajanvaraus kaatuu, mistä sitten voi katsoa jo sovitut ajat.

5.3.4 Toteutus pankin kautta

Kyllä

Usea haastatelluista piti pankin kautta hoidettavaa tapaa ihan hyvänä. Kaksi haastatelluista olisi valmis maksamaan pankille palvelumaksujen lisäksi tästä palvelusta. Toinen lisäsi, että nykyisin hänen käyttämänsä maksuautomaatin palvelut maksavat myös, eli sähköiseen toimintatapaan siirtyminen ei siis välttämättä lisäisi kustannuksia. Hän myös totesi, että olisi mukavampaa, kun laskut voisi maksaa kotona.

Toinen parturi-kampaajista kertoi, että pankin kautta hoidettavaan tapaan siirtyminen ei pelota, vaan se kuulostaa järkevälle ja loogiselle. Koulutusalan yrittäjä uskoo, että yrityksen laskuista suuren osan saisi jo nyt sähköisenä. Yrityksellä on kuitenkin enemmän myyntilaskuja kuin ostolaskuja ja eri asia on, kuinka myyntilaskut saisi sähköiseksi. Hänen mukaansa yritys voisi alkaa hoitaa myyntilaskutuksen myös pankin kautta.

Päivähoitoalan edustaja totesi: ”Hyvin hyvältä kuulostaa selkeyden puolesta.”. Pankin palvelua voisi siirtyä käyttämään vaihteittain. Haastateltavan mukaan palvelu kuulostaa paperilla hyvältä, mutta on varmaan todellisuudessa monimutkaisempi. Hänen mukaansa yritykselle tulevat laskut olisi hyvä saada sähköiseen muotoon, niin ei tarvitsisi olla fyysisesti maksamassa laskuja siellä, mihin ne paperisena tulevat. Haastatellulla on liikkuva työ ja olisi hyvä, kun laskut voisi maksaa mistä vain.

Ehkä

Eräs haastatelluista joutuu lähitulevaisuudessa olemaan pois yrityksestään armeijaan lähdön takia. Hän mietti, että laskujen maksu tuolloin voisi olla helppoa, kun ne olisivat sähköisessä muodossa verkkopankissa. Laskut eivät tuolloin menisi yrityksen toimipaikkaan, ja hän saisi maksettua ne verkkopankissa silloin, kun haluaa. Haastateltava totesi myös, että sähköisten laskujen maksu verkkopankin kautta on varmasti kätevä sellaiselle, joka matkustaa paljon, kun laskut voi maksaa mistä vain tietokoneella. Haastateltava pohti, että on varmasti vaikeampaa pysyä kärryllä, mitkä laskut on maksettu ja mitkä ei. Hän kertoi, että jos on pakko siirtyä käyttämään tällaista tapaa, niin sitten voi siirtyä ja samalla on pakko myös maksaa siitä.

Ei

Vain kaksi oli välittömästi sitä mieltä, että pankin kautta palvelu ei ole hyvä. Toisen ravintola-alan yrittäjän mukaan palveluun on saatava parannusta. Hänellä oli jo ennestään henkilökohtaista kokemusta verkkolaskuista. Terveysalan yrittäjä taas kertoi omistavansa huonon tietokoneen, mutta kertoi voivansa siirtyä pankkien järjestelmään, jos kone toimisi. Hän myös totesi, että tuloja pitäisi olla enemmän, jotta hänellä olisi varaa hankkia uusi kone ja nopeampi internet-yhteys. Hän myös vaati, että pankin kautta hoidettavan verkkolaskujen vastaanoton pitäisi myös olla selkeää ja tosi nopeaa, jotta hän läh-

tisi siihen mukaan. Häntä huolestuttivat lisäksi sähkökatkokset ja internetin käyttökatkokset sekä se, kuinka niistä selvittää. Hän kertoi omaavansa huonot ATK-taidot ja epäili, etteivät ne riitä varmuuskopioiden ottamiseen.

5.3.5 Toteutus etäkäytöllä

Hyvin usea yrittäjä koki säilytettävät mapit ongelmaksi. Ne mainittiin kummankin toteutusvaihtoehdon kohdalla. Yksi yrittäjä epäili etäkäytön tietoturvaa; jos joku ulkopuolinen saisi etäkäytön käyttäjätunnuksen ja salasanan ja pääsisi katsomaan hänen tietojaan. Pääsääntöisesti etäkäyttöön siirtyminen ei pelottanut haastateltuja, vaan se kuulostaa lähinnä järkevälle ja loogiselle.

Kaksi haastatelluista totesi pankin vaihtoehdon olevan selkeämmän, yksinkertaisemmän ja paremman kuin etäkäytön. Toinen spekuloi varovaisesti, että kirjanpitolaskut varmaan tulisivat pienenevänsä etäkäytön myötä. Päivähoitoalan yrittäjä epäili, että jos laskut tulisivat AM-laskennan järjestelmään, olisi vaikeampaa hahmottaa, mitkä laskut on maksettu ja mitkä asiat hoidettu. Toisaalta hän piti hyvänä raporttien ja laskujen katselua etäkäytöllä. Tällöin ei tarvitsisi ajaa tilitoimistolle yhden laskun takia. Ekologisuuskin on tärkeää.

Usea haastatelluista epäili etäkäytön olevan kalliimpi vaihtoehto, eivätkä he olleet valmiita maksamaan taloushallinnon hoitamisesta lisää. Ravintola-alan edustaja sanoi haluavansa joka tapauksessa laskunsa paperisena. Hän kommentoi: ”Aivan sama, mitä laskuille tehdään sen jälkeen, kun hän on tuonut ne tilitoimistolle.” Hän myös totesi, että etäkäyttö tuo lisäkustannuksia – ei kiitos! Terveysalan yrittäjä oli etäkäytöstä samaa mieltä kuin pankin vaihtoehdon kohdalla. Hän totesi, että tämän tavan pitäisi laskea taloushallinnon kuluja olakseen ihan hyvä ratkaisu. Jos korkeat kirjanpitolaskut nousevat entisestään, hän ei ole halukas muuttamaan nykyistä toimintatapaa. Hän pohti, että jos hinnat nousisivat, pitäisi hänen periä nousseiden kirjanpitolaskujen hinnat asiakkailta. Palvelualalla hintojen nostaminen ei ole helppoa ja vaarana on hyvien asiakkaiden lähteminen. Hän pohti myös sitä, että etäkäyttö voisi auttaa tilitoimistoa kirjanpidon tekemisessä, mutta hän ei ollut varma, haluaako maksaa koneelle vai ihmiselle.

Kuljetusalan yrittäjä epäili myös etäkäytön olevan kalliimman kuin pankin vaihtoehdon, mutta totesi kummankin olevan hyviä systeemejä. Hän oli ainoa, joka pohti, kuinka etäkäytön hintaa saataisiin alemmaksi. Hänen mukaansa etäkäytölle tarvittaisiin paljon käyttäjävolyyymia, jotta sen kustannukset saataisiin alemmaksi. Etäkäytön kustannukset nousisivat yhtä käyttäjää kohden koviksi, jos mukaan ei lähtisi paljoa yrityksiä. Hän sanoi olevansa valmis lähtemään etäkäyttöön, jos kustannukset saadaan mahdollisimman alas.

Kumpikin parturi-kampaaja sekä koulutuspalveluiden tuottaja kertoi, että etäkäytölle olisi käyttöä vain muutamia kertoja vuodessa. Toinen parturi-kampaaja kertoi, että ei osaa lukea tuloslaskelmaa tai tasetta ja näin ollen hän ei hyödy raporttien saamisesta etäkäytön kautta.

Koulutuspalveluiden tuottaja taas epäili, että etäkäyttöä tarvitaan vain silloin, kun yrityksen tapahtumia katsotaan paremmin pari kertaa vuodessa. Hänen mukaansa yrityksen tapahtumia ei voi seurata kuukausittain, koska alalla tuotot tulevat epätasaisesti. Myös hänelle heräsi kysymys siitä, paljonko tällainen palvelu maksaa. Hänen epäili, että virtuaalinen lasku on vaikeampi hallita ja hahmottaa. On aivan eri asia, kun lasku on konkreettisesti kädessä. Hänen mielestään tällä hetkellä kaikki virtuaalinen on hidasta. Hän myös pohti, kuinka tositteiden tiliöinti käytännössä hoituisi; yrityksellä on eri kustannuspaikkoja ja laskujen kohdistaminen on tarkkaa.

5.3.6 Valmiudet sijoittaa sähköiseen taloushallintoon

Kaksi haastatelluista ei missään nimessä halua maksaa lisää sähköisestä taloushallinnosta, ei pankille eikä tilitoimistolle. Ravintola-alan yrittäjä totesi, että sähköisten toimintojen kustannukset voisivat sisältyä nykyiseen kirjanpitolaskuun. Hänen mukaansa etäkäyttöä tarvitsisi niin harvoin, että siitä ei halua maksaa lisää. Toinen puolestaan totesi, että pienyrittäjällä ei ole varaa maksaa lisää. Toinen ravintola-alan yrittäjistä oli sitä mieltä, että ei halua tilitoimiston laskuihin lisää hintaa, mutta hän olisi valmis maksamaan pankille lisää.

Loput haastatelluista olivat valmiita käyttämään rahaa sähköiseen taloushallintoon hieman. Summat, joista puhuttiin, olivat muutaman kymmenen euron luokkaa kuukaudessa. Toinen parturi-kampaajista kertoi, että olisi valmis käyt-

tämään 50 - 80 euroa lisää sähköiseen taloushallintoon kuukaudessa. Koulutuspalvelujen tuottaja taas ei osannut sanoa euromääriä, mutta kertoi olevansa valmis maksamaan lisää. Hän myös totesi, että maksettavaan määrään vaikuttaa myös se, kuinka paljon lisämaksua tulisi ja paljonko se on suhteessa omaan työhön. Sähköisten toimintatapojen pitää vähentää työtä eikä ainakaan lisätä sitä. Päivähoitoalan haastateltava kertoi, että heillä ei suuriin investointeihin ole varaa. Kyseessä olisi muutama kymmenen euroa kuukaudessa. Hän myös totesi, että jokaisen pitäisi tehdä pieniä ekologisia tekoja ja paperin käyttöä voi vähentää.

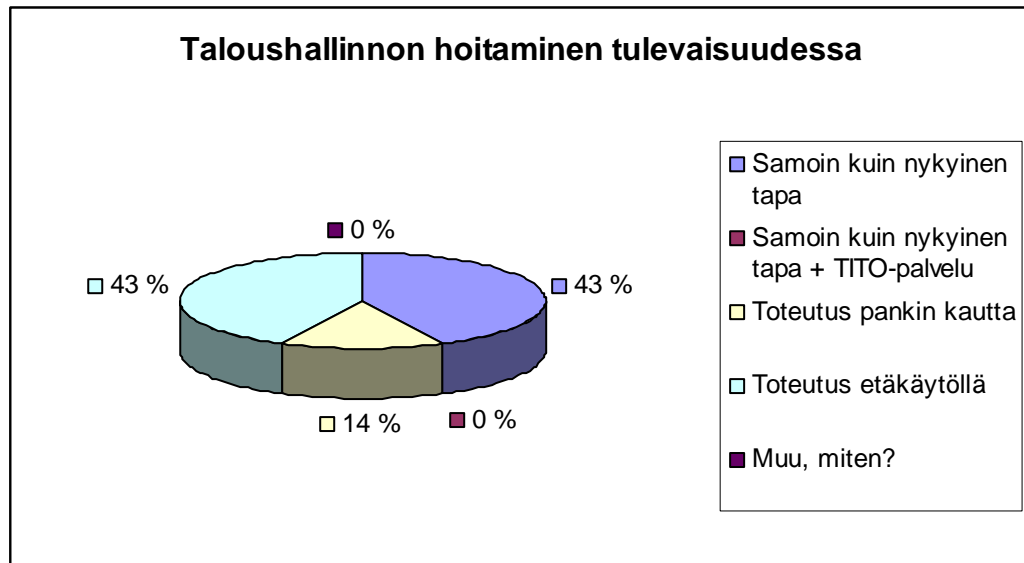
5.3.7 Ajatuksia TITO:sta

Kuudella haastatelluista oli käytössään Tito-palvelu. Kaikki heistä kokivat, että siitä ei ole mitään haittaa, mutta ei myöskään hyötyä. He joka tapauksessa tuovat kirjanpitositteet tilitoimistolle ja samalla tuo myös tiliotteen. Eräs haastateltava totesikin, että Titon hyöty on plus miinus nolla.

Kaksi haastatelluista, joilla Titoa ei vielä ollut käytössään, suhtautuivat Titoon myönteisesti. Kuljetusalan yrittäjä kertoi olevansa valmis ottamaan Titon käyttöön sitten, kun laskutkin ovat sähköisiä. Niin kauan kuin laskut ovat paperisia, tuo samalla tiliotteenkin paperisena tilitoimistolle.

Päivähoitoalan yrittäjä totesi, että Tito selkeyttäisi toimintaa, ja silloin olisi yksi paperinippu vähemmän tulostettavana ja toimitettavana. Hän on jo aiemmin miettinyt, miksi tiliotteita ei voi lähettää vaikka sähköpostin liitteenä tilitoimistolle.

5.3.8 Taloushallinnon hoitamien tulevaisuudessa

KUVIO 6. Taloushallinnon hoitaminen tulevaisuudessa

Kun kysyttiin toiveita taloushallinnon hoitamisesta tulevaisuudessa, jätti koulutusalan yrittäjä vastaamatta kokonaan. Hän kertoi, että ei vielä tässä vaiheessa osaa valita parasta vaihtoehtoa, vaan valinta riippuu myös hinnasta. Hänen mukaansa yritys periaatteessa voisi siirtyä käyttämään sähköisen taloushallinnon menetelmiä, mutta kysymyksiä kumminkin vielä on. Yrittäjä epäili, että yrityksessä voi olla muutosvastarintaa ja kaikki yrityksessä eivät välttämättä taipuisi samaan vaihtoehtoon. Hän arvioi etäkäytössä myyntilaskujen tekemisen olevan yksinkertaisempaa kuin pankin palvelussa. Hän myös kokee pankin tavan olevan kasvottomamman kuin etäkäytön.

Kolme haastatelluista toivoo taloushallinnon hoidettavan tulevaisuudessa samoin kuin se nytkin hoidetaan. Tosin ravintola-alan yrittäjää kiinnostaisi etäkäyttö ja sen kautta raporttien hakeminen. Mutta hän totesi kuitenkin, että kaikki on hyvin näin. Terveysalan yrittäjä toivoi myös, että taloushallinto hoidetaan tulevaisuudessakin samoin kuin nyt. Toinen parturi-kampaajista, joka toivoi taloushallinnon hoidettavan tulevaisuudessa niin kuin nykyäänkin, kertoi, että hän ei ole uusia asioita vastaan, koska ne vievät aina eteenpäin. Hänellä on kolme vuotta eläkeikään ja sen vuoksi nykyinen tapa hoitaa taloushallintoa on hyvä. Hänellä ei ole myöskään tietokonetta ja hänen pitäisi jäädä työpaikalle hoitamaan laskunmaksut ja muut asiat, jos sähköiseen toimintatapaan siirryttäisiin.

Vain yksi toivoi, että taloushallinto hoidetaan tulevaisuudessa pankin kautta. Loput, kolme haastatelluista, toivoivat, että taloushallinto hoidetaan etäkäytön avulla tulevaisuudessa. Kuljetusalan yrittäjä pohti, että ei olisi väliä vaikka pankin kautta hoidettava tapa otettaisiin käyttöön, koska kumpikin on hyvä. Hän oli ainoa, joka pohti asioita myös tilitoimiston kannalta. Hän totesi, että etäkäyttö toisi enemmän etua tilitoimistolle.

Eräs yrittäjä epäili, että etäkäytön käyttöönotto ei onnistu tuosta vain: se vaatisi tietyn siirtymäajan, opastuksen ja tuen. Vertaillen etäkäyttöä ja pankin kautta hoidettavaa tapaa yrittäjä totesi, että kokonaispakettina etäkäyttö voisi olla parempi, koska sillä voi tehdä muutakin ja se palvelisi kokonaisuutena yritystä paremmin. Hänen mielestään pankki keskittyy enemmän laskuihin ja etäkäyttö on taas enemmän asiakaspalvelua.

5.3.9 Halukkuus sähköiseen toimintatapaan

Lähes kaikki haastatelluista suhtautuivat sähköistymiseen myönteisesti, mutta siitä saadut hyödyt askarruttivat.

Kuljetusalan yrittäjä uskoi, että sähköistyminen tulee pakosta; ihmiset pakotetaan käyttämään sähköisiä laskuja tai muuta vastaavaa. Samalla hän uskoi, että palveluiden hinnat laskevat kun sähköistyminen yleistyy. Hän totesi odottavansa innolla sähköistymistä, kunhan hinnat eivät nouse tuskaisesti. Yrittäjä ei halua nähdä vaivaa sähköiseen taloushallintoon siirtymisen takia, vaan toivoisi palvelun otettavan käyttöön siten, että hänen ei tarvitsisi tehdä muuta kuin siirtyä käyttämään palvelua. Hänen kokee myös, että tarvitsee vielä lisätietoa asiasta, ennen kuin voi lopullisia päätöksiä tehdä.

Koulutusalan yrittäjä uskoo, että verkkolasku ja Tito-palvelu ovat ensimmäisiä askelia sähköistymiseen ja että ilmiö on lähestymässä. Hän arveli, että sähköistymiseen menee aikaa varmaan vielä pari vuotta, mutta sähköinen aika on tulossa.

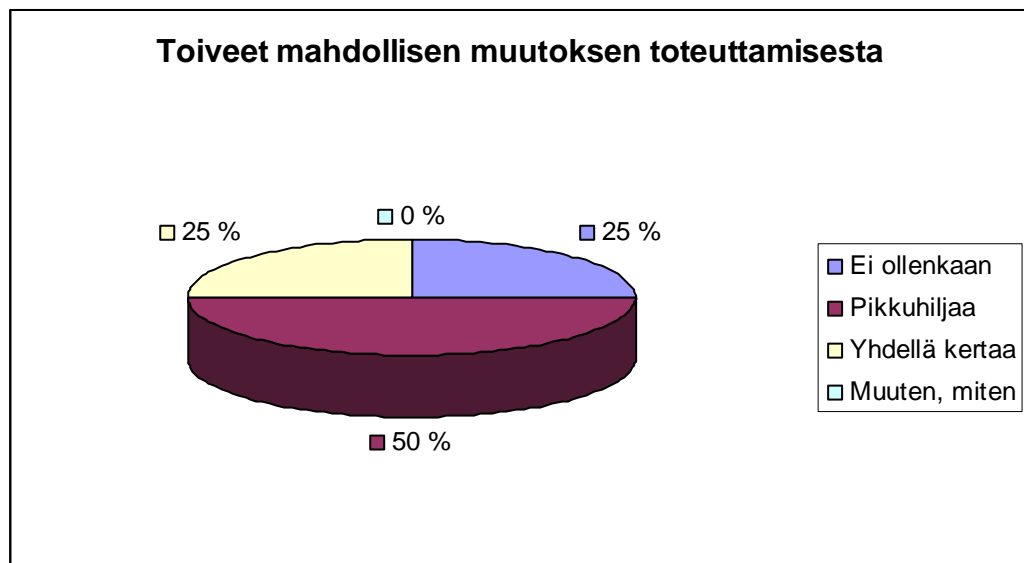
Päivähoitoalan yrittäjä koki etäkäytön ja muut sähköiset palvelut turvallisiksi. Hän kertoi paperilaskujen hävittämisen olevan iso työ ja tietosuojamateriaalin hävityspalvelun käyttö on kustannuskysymys. Kirjanpidon arkistoinnissa CD-

levyt olisivat näppäriä säilyttää ja ottaa mukaansa tarvittaessa. Yrittäjän mukaan hän ei ole ollenkaan vastaan sähköistymistä, sillä se säästäisi aikaa jatkossa, kun järjestelmät on saatu kunnolla toimimaan ja niitä on opittu myös käyttämään.

Kumpikin parturi-kampaaja totesi, että sähköisen toimintatavan hyöty heidän kohdallaan olisi minimaalinen, koska heille tulee niin vähän laskuja ja arkistoitavaa materiaalia.

Terveyspalvelujen tuottaja kertoi, että hänellä olisi halua sähköistyä. Hän olisi valmis siirtymään sähköiseen toimintatapaan, jos kaikki seuraavat ehdot täyttyvät: tietokoneen pitäisi olla kunnossa, asiaan ei tarvitsisi käyttää rahaa, yrityksen myynti kasvaisi ja sähköistyminen toisi apua hänen työhönsä.

5.3.10 Toiveet muutoksen toteuttamisesta ja aikataulusta

KUVIO 7. Toiveet mahdollisen muutoksen toteuttamisesta

Tutkija huomasi, että lähinnä miehet toivoivat muutoksen toteutuvan yhdellä kertaa, kun taas naiset toivoivat muutoksen toteuttamista pikkuhiljaa. Vain yksi nainen oli sitä mieltä, että on parempi toteuttaa muutos yhdellä kertaa. Hän epäili, että on vaikeaa, jos uutta ja vanhaa toimintatapaa on keskenään sekaisin.

Haastateltavat arvioivat sähköistymisen olevan ajankohtaista 3 - 7 vuoden kuluttua. Kuljetusalan yrittäjä sanoi: ”On helpompaa ja parempi mennä muiden vanavedessä, eikä kyntää edelläkävijänä”. Hänen mukaansa olisi parempi toteuttaa muutokset kerralla.

Terveysalan yrittäjä taas puolestaan totesi, että pikkuhiljaa toteutettava muutos olisi parempi. Hän kommentoi: ”Näkihän sen miten kävi, kun Sampo-pankki vaihtoi kaiken kerralla”.

Toisen parturi-kampaajan perustelu pikkuhiljaa siirtymiselle oli se, että kaikki tottuisivat siihen pala kerrallaan, eikä tarvitsisi kaikkea opetella uudelleen yhdellä kertaa. Hän uskoi, että parin vuoden kuluttua useampi yrittäjä on lähtenyt mukaan sähköiseen taloushallintoon ja heillä olisi asiasta kokemusta. He osaisivat kertoa asiasta lisää ja myös siitä, mitä se yrittäjän kannalta on. Jos muutos kuitenkin tapahtuisi tätä nopeammin, ei hänellä olisi mitään sitä vastaan.

Päivähoitoalan yrittäjä toivoi, että mahdollinen muutos toteutettaisiin pikkuhiljaa ja koko ajan tuetusti. Hänen mukaansa voisi olla hyvä järjestää yhteinen koulutus AM-laskennan asiakkaille sähköisestä toimintatavasta, ja tietysti myös tuki olisi oltava koko ajan saatavilla. Hänen mukaansa yhdellä kertaa toteutettavat muutokset ovat radikaaleja ja niiden miettimiseen saattaisi mennä yöt. Hän epäili, että sähköisen kokonaisuuden voisi oppia parissa kuukaudessa, mutta ennen kuin kokonaisuus toimisi kunnolla, menisi siihen useampi kuukausi. Sopivan siirtymäajan hän ajatteli olevan puoli vuotta.

Lisäkö haastattelu halua sähköistyä?

Kaikki haastatelluista kertoivat saaneensa lisätietoa sähköisestä taloushallinnosta haastattelun aikana. Eräs totesi, että sähköinen toimintatapa helpottaisi yrittäjän työtä ja toinen lähtisi siihen mukaan, jos vain olisi varaa.

Eräs totesi saaneensa lisätietoa, mutta se lisäsi myös kysymyksiä. Kyseisellä yrityksellä oli jo ennestään tavoitteena sähköistää palveluitaan, joten sinänsä haastattelu ei lisännyt halua sähköistyä.

Eräs haastateltava taas koki haastattelun lisänneen asioiden ymmärtämistä. Hän sanoi haluavansa sulatella asiaa ja kuulla asiasta jossain vaiheessa lisää. Ajatuksena ja toimintamallina hän piti sähköistä toimintatapaa hyvänä ja on halukas kokeilemaan sähköisiä toimintamalleja.

6 POHDINTA

Hyvät taloushallinnon järjestelmät, kehittymistä kannattava toimitusjohtaja sekä AM-Laskennan asiakkaiden myönteinen suhtautuminen eivät ainakaan ole sähköisiin toimintatapoihin siirtymisen tiellä. Suomen laki on vuodesta 1997 ja EU vuodesta 2004 mahdollistanut sähköisen taloushallinnon. Sähköistyminen tuo etuja niin AM-Laskennalle kuin sen asiakkaillekin ja ekologisuuksiakin ajatellaan.

AM-Laskentaa ja sen asiakkaita ajatellen puhutaan mieluummin sähköisestä kuin digitaalisesta taloushallinnosta. Paperia joudutaan vielä käsittelemään, koska kaikkea tietoa ei ole mahdollista saada digitaalisena tässä vaiheessa eikä lähitulevaisuudessa.

Usein ajatellaan, että sähköinen taloushallinto tekee kirjanpidosta reaaliaikaisen. AM-Laskennan asiakkaille ei kuitenkaan voida reaaliaikaista kirjanpitoa tehdä kuin vasta joskus kaukana tulevaisuudessa. Tämä vaatisi asiakasyrityksiltä investointeja sekä tapahtumien jatkuvaa päivittämistä AM-laskennan järjestelmään. Sähköisen taloushallinnon myötä kirjanpito toki saadaan ajantasaisemmaksi kuin ennen, mutta reaaliaikaisuuteen on vielä matkaa.

Sähköisen taloushallinnon sekä verkkolaskituksen käyttöönotto on ollut ennusteita hitaampaa. Ongelmia on ratkaistu ja sähköisiin toimintatapoihin siirtymistä on helpotettu jatkuvasti. Näin ollen sähköiseen toimintatapaan siirtymisen esteet vähenevät. Verkkolaskujen lähettäminen ja vastaanotto ovat sähköisen taloushallinnon mahdollistajia: ilman verkkolaskuja ei taloushallintoa saada automatisoitua. Varmasti tulevaisuudessa kuluttajat pakotetaan vastaanottamaan verkkolaskuja tai tehdään kuten Sonera: paperilaskuista peritään lisämaksua. Myös SEPA ja sen myötä poistuva suoraveloitus osaltaan lisäävät kuluttajien verkkolaskutusta. Kaikki tämä tulee tapahtumaan lähitulevaisuudessa ja siksi on hyvin ajankohtaista miettiä sähköiseen taloushallintoon siirtymistä.

Pienille yrityksille ja kuluttajille ei todennäköisesti ole kerrottu verkkolaskuista ja sähköisestä taloushallinnosta tarpeeksi. Haastatteluissa selvisi, että ennen haastattelua juuri kukaan ei tiennyt sähköisestä taloushallinnosta ennestään, mutta haastattelun lopussa lähes kaikki haastatelluista olivat innostuneita asiasta. Voidaan siis olettaa, että tiedon saanti lisäisi sähköisten toimintojen käytön yleistymistä.

Onko AM-laskennan asiakkailta tarvetta ja halukkuutta siirtyä sähköiseen taloushallintoon?

Varsinaista tarvetta ei tällä hetkellä ole, mutta kiinnostusta asiaa kohtaan on. Asiakkaat tietävät, että sähköisen toimintatavan aika on tulossa ja sähköiseen taloushallintoon suhtautuminen on pääasiassa myönteistä. Asiakkaat kokevat, että sähköisiin toimintatapoihin siirtyminen on pakollista tulevaisuudessa.

Mitä sähköistyminen vaatii AM-laskennan henkilöstön osaamiselta sekä käytettäviltä ohjelmilta?

Henkilökunnan on opeteltava uusien järjestelmien käyttö ja kokonaan uusi toimintatapa. Asiakkaiden tapahtumat eivät tule paperisina kenkälaatikossa, vaan pääasiassa digitaalisena AM-Laskennan järjestelmään. Tilitoimiston työntekijät ovat asiakkaille jo nyt tärkeitä luottohenkilöitä ja sähköistymisen myötä heistä tulee asiakkaiden controllereita. Asiakaskontaktit muuttuvat aineiston vastaanottamisesta talousohjaamiseen, joka vaatii työntekijöiltä muun muassa bisneksen sekä erilaisten talouslukujen tuntemista. Taloushallinnon ammattilaisten arkeen kuuluu jatkuva tietojen päivittäminen ja oppiminen. Tämä ei sähköisten toimintojen myötä muutu. Vuosittain vaihtuvat luvut, lakimuutokset, uudistukset, kuten verotili, toimintojen yhdenmukaistaminen SEPAssa – kaikista näistä on otettava selvää ja niiden tuomat muutokset tiedostettava. Tarvittaessa on koulutettava itseään lisää.

Sähköisen taloushallinnon vaatimia uusia järjestelmiä voivat olla esimerkiksi Laskuhotelli ja workflow. AM-Laskennassa on käytössä Tikon-ohjelmisto ja se on koettu erittäin hyväksi. Näin ollen AM-Laskennassa ei ole tarvetta vaihtaa ohjelmistoa. Tikon tulee TietoEnatorilta, ja heillä on tarjota myös kaikki ohjelmistot, joita sähköisen taloushallinnon toteuttamisessa tarvitaan. Tikon ei ole elinkaarensa lopussa ja päivityksiä tulee jatkuvasti. Esimerkiksi SEPAn tuomat

vaatimukset on huomioitu hyvissä ajoin ja tulevista päivityksistä on kerrottu asiakassivustolla. Varmasti verotilin tuloakin on jo ryhdytty valmistelemaan.

Miten SEPA ja muut ulkopuolelta tulevat muutokset vaikuttavat sähköisiin toimintoihin? Kuten jo aiemmin on mainittu, SEPA:n myötä poistuva suoraveloitus tulee todennäköisesti lisäämään verkkolaskutusta ja sen myötä sähköiseen taloushallintoon siirtymistä. Samoin ulkoapäin tulevat muutokset vaativat järjestelmiltä uusia ominaisuuksia. SEPA pakottaa AM-laskennan asiakasyritykset vaihtamaan korttimaksupäätteensä. Maksupäätteet tarvitsevat internetyhteyden, joten tämä toiminta sähköistyy osittain. Tilisiirtolomake muuttuu ja muutos on huomioitava niin paperi- kuin verkkolaskutuksessakin. Osalle tiliotteen tapahtumista tulevat koodit, jotka mahdollistavat tapahtumien automaattisen kirjauksen kirjanpitoon.

Verotilin vaikutus järjestelmiin on tällä hetkellä vielä epäselvää, koska asia on niin uusi. Todennäköisesti kirjanpidon tileistä tulevat poistumaan eri verolajien velkatilit ja niiden tilalle tulee vain yksi verovelkatili. Sähköinen ilmoittaminen ja ilmoitusajat muuttuvat entisestä. Maksuvalvontailmoitukset korvautuvat kausiveroilmoituksella, jolla ilmoitetaan kaikki verotilille kuuluvat verot ja maksut.

Se, hoidetaanko sähköinen taloushallinto pankin kautta vai tilitoimiston etäkäyttönä, jakoi mielipiteitä. Tilitoimiston kautta hoidettava tapa tuo etuja asiakkaalle ja myös AM-Laskennalle. Pankin tapa ei helpota tilitoimiston työtä niin paljoa kuin etäkäyttö. Asiakkaat kokivat kummankin olevan hyvän, mutta kun oli pakko valita toinen, he kallistuivat etäkäytön puolelle.

Muutokset vaativat aina aikaa, rahaa ja rohkeutta. On hyvä muistaa, että muutoksia on tehty ennenkin ja aina niistä on selvitty kunnialla. Nyt on hyvä aika suunnitella sähköiseen taloushallintoon siirtymistä – vielä ei ole sähköistymisen pakkoa ja tulevaan muutokseen on aikaa valmistautua. Koosteena voidaan todeta suurimman osan AM-laskennan asiakkaista olevan valmiita siirtymään pala kerrallaan sähköiseen taloushallintoon etäkäytöllä 3 - 7 vuoden päästä. Kaukaisesta *haaveesta* ei voida puhua: suurin osa asiakkaista tiedostaa sähköisen toimintatavan tulevan joka tapauksessa ja he arvioivat muutosten tapahtuvan lähitulevaisuudessa tai muutamien vuosien kuluessa.

LÄHTEET

Ahlblad, J. 2008a. WWF kannustaa verkkolaskuihin. Tietoviikko 18, 12.

Ahlblad, J. 2008b. Sähköinen lasku säästää metsää. Tietoviikko 18,11 - 12.

Ahvenniemi, J. 2008. KLT tilitoimistoalan asiantuntijatutkintona. Tilisanomat 4, 58.

Asiakkaasi muuttuvat, muututko sinä? N.d. Aditron asiakassivut. Viitattu 11.11.2008.

<https://www.aditro.fi/page.aspx?path=192199,209794,209804,214403,189349,187823>, lue lisää tilitoimistoratkaisusta

Finvoice soveltamisohje. 31.8.2007. Finanssialan keskusliitto. Viitattu 11.11.2008.

http://www.pankkiyhdistys.fi/verkkolasku/yrityksen_verkkolasku/ladattavat/Tekniset%20tiedostot/soveltamisohje12.pdf

Granlund, M. & Malmi, T. 2004. Tietotekniikan mahdollisuudet taloushallinnon kehittämisessä. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.

Järvenpää, M. , Partanen, V. & Tuomela, T. 2001. Moderni taloushallinto–haasteet ja mahdollisuudet. Helsinki: Edita.

Järvenpää, T. 2008. Paperittomuus on tottumuksesta kiinni. OP-Pohjola-lehti 4, 32-33.

Kosonen, P.& Miettinen,H. 2004. Tilitoimistojen siirtyminen sähköiseen taloushallintoon. Jyväskylän ammattikorkeakoulu: opinnäytetyöt.

Lahti, J. 15.10.2008. 200 000 Soneran kuluttaja-asiakasta on siirtynyt jo e-laskuun. Viitattu 4.2.2009.

<http://www.itviikko.fi/ratkaisut/2008/10/15/200-000-soneran-kuluttaja-asiakasta-on-siirtynyt-jo-e-laskuun/200826872/7>

Lahti, S. & Salminen, T. 2008. Kohti digitaalista taloushallintoa–sähköisen talouden prosessit käytännössä. Helsinki: WSOYpro.

Launonen, P. 2007. Sähköinen lasku tuo uutta älyä tilitoimistoon. Tilisanomat 5, 23-25.

Leppiniemi, J. & Leppiniemi, R. 1997. Muuttuva kirjanpito–675 ratkaisua kirjanpidon ongelmiin. Porvoo:WSOY.

Lisenssiehdot. 11.6.2007. Aditron asiakassivut. Viitattu 11.11.2008.

<http://www.aditro.fi>, Aditro - Improving Business Processes, Asiakassivut, Sovellukseni, Personec Tikon, Tilitoimiston etäkäyttö, Etäkäytön sopimusehdot

- Luoto, M. 9.5.2008. Sepa on selvää säästöä. Talouselämä. Viitattu 4.2.2009. [Http://www.talouselama.fi/sivullinen/article167625.ece?s=r&wtm=te-21012009](http://www.talouselama.fi/sivullinen/article167625.ece?s=r&wtm=te-21012009)
- Länsiluoto, A. & Järvenpää, M. 2008. Yrityksen kasvu haastaa taloushallinnon ja tilitoimiston. Tilisanomat 5, 51 - 54.
- Marttala, J. Verotili tulossa käyttöön vuonna 2010. 6.5.2008. Viitattu 31.1.2009. Yrityssuomi-sivusto. [Http://www.yrityssuomi.fi/?contentID=16015&nodeid=13019](http://www.yrityssuomi.fi/?contentID=16015&nodeid=13019)
- Mattila, V. 2008. Ajankohtaista yrityksille: E-lasku etenee. Keski-Suomen osuuspankki.
- Mikroyritys. N.d. Tilastokeskus-sivusto. Viitattu 16.1.2009. [Http://tilastokeskus.fi](http://tilastokeskus.fi). Etusivu, Tietoa tilastoista, Käsitteet ja määritelmät, Mikroyritys.
- Mäkinen, L. & Vuorio, B. 2002. Taloushallinnon nettivallankumous. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino.
- Näin yritys hyöttyy SEPASTA. N.d. OP-Pohjola-Ryhmä. Viitattu 31.1.2009. [Https://www.op.fi/op?cid=151012423&srcpl=3](https://www.op.fi/op?cid=151012423&srcpl=3)
- Paasikallio, J. N.d. Liite 2 Toteutus pankin kautta sekä kuva 3. Dia 5. Osuuspankkikeskus. [Http://arkisto.wanhasatama.com/hs/solution/h268/h295/Jussi_Paasikallio2.pps](http://arkisto.wanhasatama.com/hs/solution/h268/h295/Jussi_Paasikallio2.pps)
- Pankkipalvelumaksut 2008. 2008. Suomen yrittäjät. Viitattu 31.1.2009. <http://www.yrittajat.fi>, etusivu, suomen yrittäjät, tutkimustoiminta, pankkien palvelumaksut 2008, pankk_palvmaksut08.pdf
- Paperilaskusta luopuminen voisi säästää 400 miljoonaa euroa laskutuskuluja. 11.3.2008. Helsingin Sanomat. Viitattu 25.11.2008. [Http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Paperilaskusta+luopuminen+voisi+s%C3%A4%C3%A4st%C3%A4+400+miljoonaa+euroa+laskutuskuluja/1135234729782](http://www.hs.fi/talous/artikkeli/Paperilaskusta+luopuminen+voisi+s%C3%A4%C3%A4st%C3%A4+400+miljoonaa+euroa+laskutuskuluja/1135234729782)
- Penttinen, E. Electronic Invoicing Initiatives in Finland and in the European Union. Helsingin kauppakorkeakoulu. Viitattu 2.1.2008. [Http://hsepubl.lib.hse.fi/pdf/hseother/b95.pdf](http://hsepubl.lib.hse.fi/pdf/hseother/b95.pdf)
- Raunio, H. 29.4.2008. Kännykkä muuttaa maksutavat. Tekniikka&Talous. Viitattu 4.2.2009. [Http://www.tekniikkatalous.fi/ict/article78599.ece](http://www.tekniikkatalous.fi/ict/article78599.ece)
- Repo, H. 2008. Miksi vielä käytetään paperisia laskuja? Kauppalehti Vip 67, 19.
- Savolainen, M. 2008. Verkkolaskun saaminen Suomessa on vaikeaa. Kauppalehti Vip 180, 19.

SEPA Euroopan yhtenäinen maksualue. N.d. Nordean sivusto. Viitattu 31.1.2009. <http://nordea.fi> , yritykset, maksut ja kortit, neuvoja maksuista ja korteista, SEPA

SEPA ja kauppias. N.d. OP-Pohjola-Ryhmä. Viitattu 31.1.2009. <https://www.op.fi/op?cid=151012478&srcpl=3>

SEPA-tilisiirto. 20.1.2009. Tmi Tapio Jukonen. Viitattu 7.3.2009. [Http://www.tjsystem.fi/laskupohja/excel-laskupohja.asp](http://www.tjsystem.fi/laskupohja/excel-laskupohja.asp)
SEPA, yleiskatsaus ja vaikutukset Aditron talousohjausjärjestelmiin. 23.5.2008. Aditron asiakassivut. Viitattu 11.11.2008. <https://www.aditro.fi/page.aspx?path=192199,195466,193779>, SEPA, yleiskatsaus ja vaikutukset Aditron talousohjausjärjestelmiin

SEPA ja yrityksen järjestelmät. N.d. OP-Pohjola-Ryhmä. Viitattu 31.1.2009. <https://www.op.fi/op?cid=151012464&srcpl=3>

Siltala, T. 2008. Suomi hukkasi etumatkan. Tietoviikko 18, 6.

Suomen Yrittäjien veroasiantuntija Satu Grekin: Verotili käyttöön yrityksille 2010. 18.12.2008. Suomen Yrittäjien sivusto. Viitattu 31.1.2009. <http://www.yrittajat.fi>, etusivu, uutisarkisto.

Sähköinen laskujen kierrätys, laskuhotelli ja verkkolasku. N.d. Aditron asiakassivut. Viitattu 11.11.2008. <https://www.aditro.fi/page.aspx?path=192199,209794,209804,214403,189349,187828>

Sähköisen laskun käyttö PK-yrityksissä 2008. 2008. Suomen yrittäjät. Viitattu 21.11.2008. [Http://www.yrittajat.fi/File/9047b345-1fd3-4276-9a94-ea7f4237328a/Verkkolasku.pdf](http://www.yrittajat.fi/File/9047b345-1fd3-4276-9a94-ea7f4237328a/Verkkolasku.pdf)

Tenhunen, M-L. 2008. Tilitoimistoalan osaamisen kehittäminen tärkeää. Tilisanomat 4, 7.

Tietokauha: Kohti paperitonta toimistoa. N.d. Aditron asiakassivut. Viitattu 11.11.2008. <https://www.aditro.fi/page.aspx?path=192199,209794,209804,214403,189349,187823> , Tietokauha Oy:lle sähköisen taloushallinnon toteuttaminen on strateginen päätös.

Torikka, M. 14.11.2008. Laskujen suoraveloitus loppuu 2010. Tekniikka&Talous. Viitattu 4.2.2009. [Http://www.tekniikkatalous.fi/ict/article154945.ece](http://www.tekniikkatalous.fi/ict/article154945.ece)

Uusi verotili mullistaa yritysten taloushallinnon. 19.12.2008. EK-sivusto. Viitattu 31.1.2009. http://www.ek.fi/www/fi/parempi_saantely/index.php?we_objectID=8768

Verkkolasku-kuva. N.d. Tilitoimisto Eliko. Viitattu 1.3.2009. [Http://www.eliko.fi](http://www.eliko.fi), digitaalinen tilitoimistojärjestelmä, sähköinen asiointi ,verkkolaskutus

Verkkopankkien suosio kasvaa. 15.5.2008. Verkkouutiset. Viitattu 4.2.2009.
[Http://www.verkkouutiset.fi/arkistojuttu.php?id=127835&hakusanat=verkkopankkien+suosio+kasvaa](http://www.verkkouutiset.fi/arkistojuttu.php?id=127835&hakusanat=verkkopankkien+suosio+kasvaa)

Verotiliä koskeva lakipaketti lausuntovaiheessa: Tavoitteena on saada verotili käyttöön oma-aloitteisten verojen osalta vuoden 2010 alusta. 30.4.2008. Verohallinnon sivusto. Viitattu 31.1.2009. [Http://www.vero.fi/](http://www.vero.fi/), Etusivu, Ajankohdista, Uutiset, Uutisarkisto

Yhtenäinen euromaksualue (SEPA). N.d. Suomen pankin sivusto. Viitattu 31.1.2009.
[Http://www.suomenpankki.fi/fi/rahoitusmarkkinat/kehityshankkeet/sepa.htm](http://www.suomenpankki.fi/fi/rahoitusmarkkinat/kehityshankkeet/sepa.htm)

Yli-Sipola, H. 2.9.2008. Suomi luottaa kirjekuoriin. Kaleva. Viitattu 4.2.2009.
[Http://www.kaleva.fi/plus/index.cfm?j=747569](http://www.kaleva.fi/plus/index.cfm?j=747569)

Liite 1. Haastattelulomake

Perustiedot ja lähtökohdat: (Täytetään ennakkoon)

- Yritys
- Yritysmuoto
- Yrityksen koko? (liikevaihto, henkilöstö)
- Kirjanpidon tositteiden määrä / kk
- Toimiala
- Kuinka taloushallinto tällä hetkellä toteutetaan (Mitä tekee tilitoimisto, mitä asiakas)

Resurssien selvitys:

- Onko käytössä tietokonetta, Internetyhteyttä ja skanneria
- Onko käytössä omia taloushallinnon järjestelmiä
- Onko kassajärjestelmästä mahdollisuus lähettää tietoja toiseen järjestelmään sähköisessä muodossa

Kokemukset verkkolaskuista

Aikaisempi tieto sähköisestä taloushallinnosta

- Mitä tietoa on ennestään sähköisestä / digitaalisesta taloushallinnosta
- Millaisia ajatuksia sähköinen taloushallinto herättää

Sähköisen taloushallinnon vaihtoehtojen esittely:

- Kuva 1: Toteutus pankin kautta
- Kuva 2: Toteutus etäkäytöllä

Valmius sijoittaa sähköiseen taloushallintoon

Ajatuksia TITO: sta

Taloushallinnon hoitaminen tulevaisuudessa

- Samoin kuin nykyinen tapa
- Samoin kuin nykyinen tapa ja lisäksi TITO-palvelu
- Verkkolaskut pankin kautta ja niiden välitys tilitoimistolle sähköisenä
- Tilitoimiston etäkäyttö
- Muuten, miten?:
-
- Onko halukkuutta siirtyä käyttämään sähköisen taloushallinnon menetelmiä

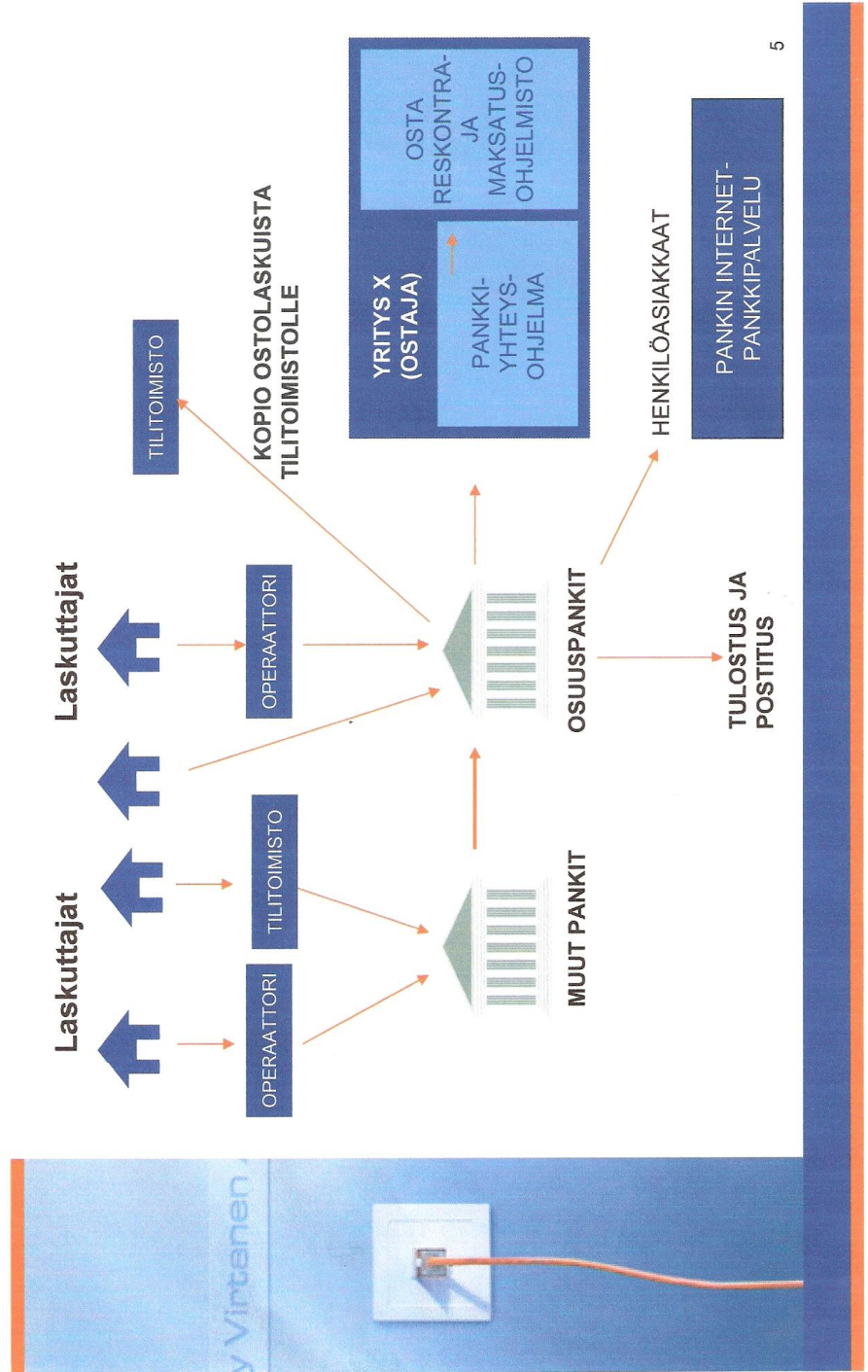
Toiveet mahdollisen muutoksen toteuttamisesta ja ajankohdasta

- Ei ollenkaan
- Pikkuhiljaa lisäämällä palveluita jotta jokaisella on aikaa oppia asiat pala kerrallaan
- Kokonaan yhdellä kertaa
- Muuten, miten?:

Lisäkö haastattelu halua sähköistyä**Tietojen julkaiseminen opinnäytetyössäni (nimellä vai nimettömänä)**

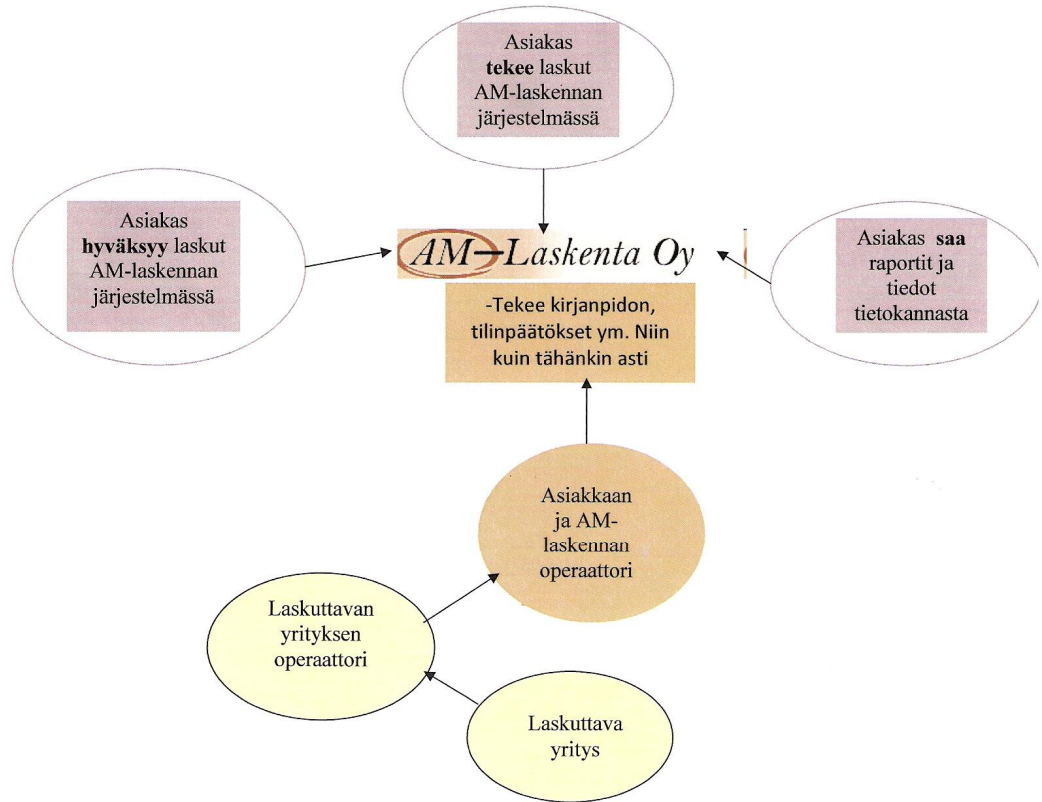
Verkkolaskujen välitys ja vastaanotto Osuuspankin kautta

Liite 3. Toteutus etäkäytöllä

Asiakashaastattelu

Jaana Villman

2 Kuva